

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Any IX. — Núm. 418 • Barcelona, 29 d'abril del 1937 • Redacció i Administració: Portal de l'Angel, 24. Tel. 11628 • Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

EL PRIMER DE MAIG D'ENGUANY

Aquest Primer de Maig té per a nosaltres i per al món sencer una significació ben distinta de la Festa del Treball dels anys anteriors. El proletariat d'arreu, el Primer de Maig declarava la seva puixança amb manifestacions i reivindicava uns drets socials, que ben poques vegades eren atesos pels governs; sovint el plaer s'emportava el principal dinamisme de la jornada. El Primer de Maig era, més que res, una crida a tot el proletariat del món perquè comprengués bé el significat de la veu de Marx i Engels en demanar: «OBRERS DE TOTS ELS PAISOS: UNIU-VOS.»

El Primer de Maig nasqué en honor i glòria d'aquells herois de Chicago que moriren en defensa d'interessos de tota la classe treballadora. Festa de germanor i manifestació de potencialitat, mai no ha tingut un tan profund sentit; mai no ha aplegat un anhel comú amb la unanimitat i l'entusiasme d'enguany.

Les terres hispàniques es troben ensangonades per l'acció del feixisme, que pretén ensenyorir-se'n. La barbàrie no s'havia mostrat mai tan al nu com ara a casa nostra.

Els pobles hispànics palesen la seva vitalitat amb exemplarietat magnífica. El proletariat del món sencer està identificat amb el d'Espanya.

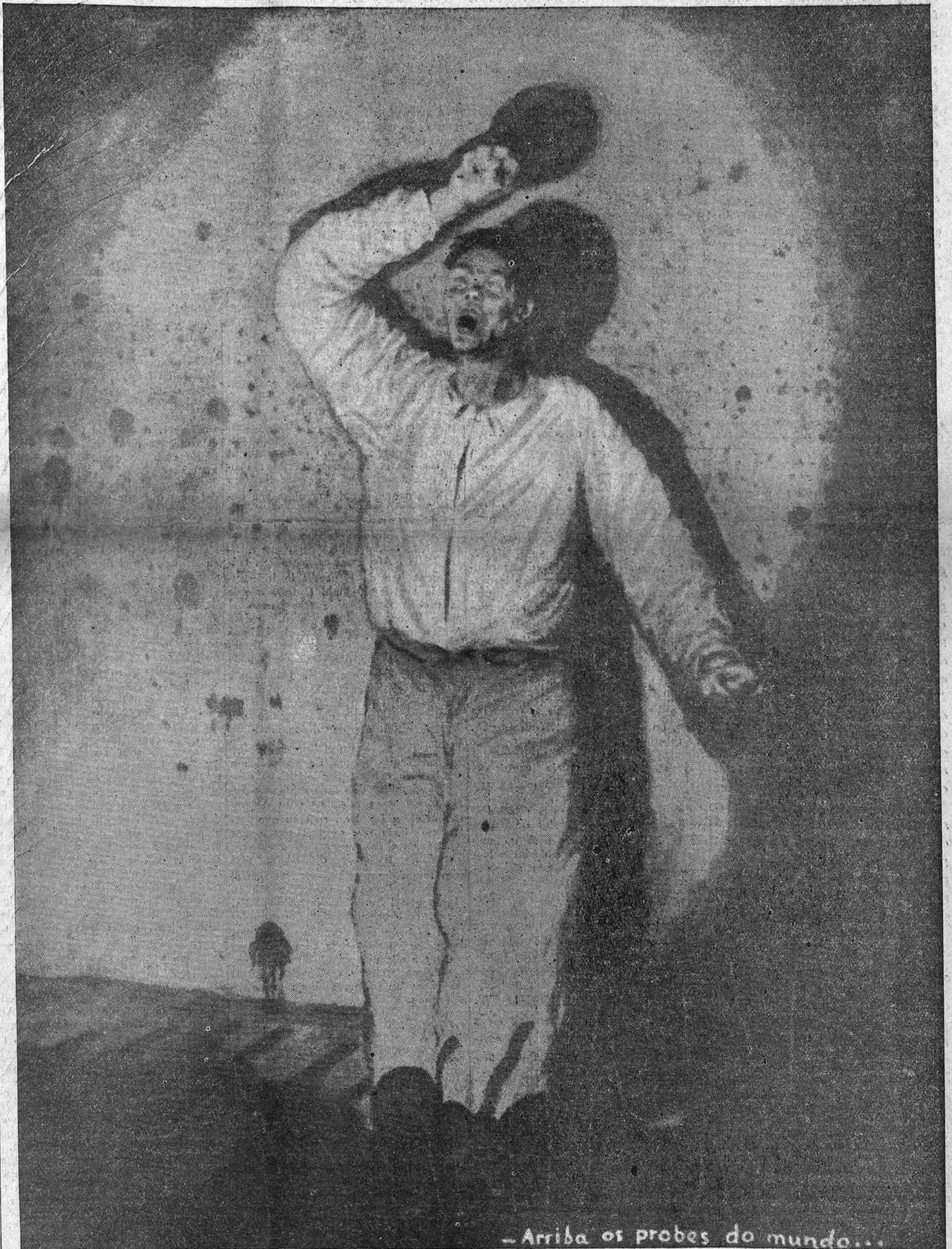
El Primer de Maig d'enguany exterioritzarà aquesta solidaritat de la classe treballadora de tot el món amb la classe treballadora dels pobles hispànics. La Internacional Comunista ha llançat una crida del significat d'aquest Primer de Maig: «Que aquest dia Primer de Maig sigui el dia de la vostra fraternització i de la vostra lluita comuna contra el feixisme, la guerra i la negació del dret.» «Aixequiu la vostra veu contra la traïció a la causa del poble espanyol! Uniu-vos en aquest dia Primer de Maig com a germans de classe, en una poderosa manifestació per a l'ajut al front popular espanyol! Obliguen els vostres Parlaments i els vostres Governos a defensar el Govern popular d'Espanya!»

Les reivindicacions d'aquest Primer de Maig, arreu del món, seran per a la defensa de les terres hispàniques. I és que defensar Espanya, avui, és defensar els interessos del proletariat de tots els pobles.

Cal que en aquest Primer de Maig, d'acord amb la significació que la diada tindrà al món sencer, el proletariat espanyol mediti i vegi que, si el proletariat mundial s'uneix per a defensar la nostra causa, per nosaltres la qüestió d'unitat és de vida o mort.

«Germans de classe! Units en un front únic de tots els obrers, consolideu el front popular de tots els treballadors per acabar amb els instigadors de la guerra, amb el feixisme malcòrt. Aquestes paraules de la crida de la Internacional Comunista són també oportunes per a nosaltres mateixos, per a tots els companys de l'Espanya anti-feixista.

MIRADOR



Una de les il·lustracions de «Galicia, mártir» de Castelao, edició del Ministeri de Propaganda

EN AQUEST
NÚMERO:

UN CONTE DE RAINER MARIA RILKE
Mirador de la guerra. - El duo Mussolini-Schusschnigg. - Comentaris de R. Vinyes.

OPINIONS I DEBATS

EL DUO MUSSOLINI-SCHUSSCHNIGG

Diu Àustria...

WIENNER ZEITUNG. — Aquest diari oficiós, parlant de la cordialitat particularment calorosa de l'acollença de la població civil veneciana als visitants austríacs, estima que són en efecte les disposicions de l'opinió pública que el millor recolzament de la política dels governs i que en el que a això ja referència l'amistat italiana completa l'obra dels homes d'Estat en llurs conversacions de gabinet. Insisteix a continuació sobre el costat econòmic de l'entrevista que ha tingut lloc a Venècia i acaba dient que aquella ciutat ha complert les esperances que d'ella es tenien. La conversa entre els dirigents italians i austríacs ha tingut lloc sota el signe de l'altra consciència de llurs responsabilitats al mateix temps que sota desigs amicals amb un objectiu elevat. Contribuir a la pau i al benestar de les nacions és el mot d'ordre de l'hora actual. La sinceritat i la comprensió han estat les característiques d'aquesta reunió. L'amistat consolidada i la lleial col·laboració en són els resultats.

TAGBLATT. — Remarca aquest diari que la consolidació de la independència austríaca és un dels dogmes d'Itàlia i de la política internacional, la de l'ordre i de la pau interior a Àustria n'és la condició absoluta i, representant un assumpte estrictament austríac no podria comportar cap immiscuïció estrangera. Afegeix que la garantia de la independència i la sobirania d'Àustria representada pels recolzaments dels protocols de Roma és més eficaç que la presència de les baionetes.

WIENER NEUESTEN NACHRICHTEN. — Diu que sense trigar gaire ens trobarem en presència de negociacions ten-

dents a un agrupament dels Estats de la regió danubiana i dels de l'Europa central en una unitat de caràcter essencialment econòmic.

El quadre dintre el qual s'hauria de perseguir aquesta política, segueix, ha estat donat pels protocols de Roma, l'acord austro-alemany i el recent acord italo-iugoslau. El desenvolupament natural de les coses ha fet que Itàlia, Àustria, Hongria, el Reich alemany i ara Iugoslàvia, representin un grup d'estats orgànics, una espècie de consorci de cristallització, l'existència del qual pot per ella mateixa exercir una influència i permetrà d'harmonitzar les relacions d'aquests diversos Estats.

Diu Alemanya...

BERLINER TAGEBLATT. — A Venècia s'han considerat determinades possibilitats de desenvolupament dels protocols de Roma amb direcció a Belgrad i fins i tot a Praga. No obstant, Roma hauria fet algunes objeccions contra els plans de Praga que no estan d'acord amb els plans italians sobre el Danubi. Remarca a continuació que els projectes d'unió amb Hongria i Txecoslovàquia, atribuïts a Àustria estan al marge de les realitats presents, que no deixen a aquest últim país gran llibertat d'acció. La seva política essent determinada en efecte, acaba dient, tant pels protocols de Roma com pel seu acord amb Berlín. L'amistat entre Alemanya i Itàlia, els dos principals compradors dels productes dels països del Sud-Est, és un fet que sobrepassa de molt les intrigues polítiques dintre l'estil d'una federació danubiana. Una independència dels petits Estats, conclou el diari, és solament possible en l'atmosfera que acaba de crear-se per mitjà d'aquesta amistat entre Itàlia i Alemanya, països als quals Àustria i Hongria es trobaven ja lligats pels seus tractats.

FRANKFURTER ZEITUNG. — El comunicat és concebut en termes tan generals, que no permet deduir ni la més

petita cosa de les conversacions de Venècia. Ens limitarem, doncs, a assenyalar que els objectius i el camí per arribar-hi han seguit essent els mateixos. El treball per a la creació d'una completa organització de la regió danubiana està encara en la seva etapa preliminar, però serà perseguit amb prudència i no sense èxit.

LOKAL ANZEIGER. — Estima que l'establiment d'un ordre definitiu a la regió danubiana no és concebible ni realitzable sense una participació activa d'Alemanya. Aquesta constatació feta a Venècia va dirigida a Praga i a París, on s'estan formant, com sempre, nous objectes que tracten d'excloure Alemanya d'aquesta regió i fins i tot d'aixecar una resistència contra el Reich. Sabem que recentment Praga havia imaginat un eix Praga-Viena-Budapest-Bucarest, que hauria estat d'acord amb els plans ofensius de Rússia contra l'Europa central, però no amb els fets ni amb els desigs de les poblacions danubianes. En resum s'ha demostrat en aquesta entrevista Mussolini-Schusschnigg que l'eix Roma-Berlín és a l'Europa central el sol factor que mereix aquest nom i que guanya cada dia en força per a la consolidació i la creació de la pau. A Viena també es reconeixerà ara més clarament aquest fet.

HAMBURGER FREMDENBLATT. — La comunitat dels règims autoritaris ha fet sentir la seva força sobre el conjunt de la situació europea. L'actitud envers Espanya i la lluita d'idees contra el perill roig han estat les ocasions més importants sobre les quals l'eix ha fet les seves proves. És impossible, doncs, no tenir-lo en compte si es vol jutjar amb justesa l'entrevista entre Mussolini i el canceller Schusschnigg. Tota temptativa d'Àustria per recolzar-se sobre la Petita Entesa és una temptativa condemnada a la impotència mentre no tingui en compte l'equilibri establert per Alemanya i Itàlia a la regió danubiana.

Diu Itàlia...

IL POPOLO DI ROMA. — Parla aquest diari dels rapports entre Alemanya i Àustria que han constituït un dels objectius més importants de les converses de Venècia. Sembla probable que el selements nazis seran aviat cridats al poder a Àustria, al costat dels dirigents del front patriòtic. Això, sens dubte, servirà per a millorar les relacions entre els dos moviments. El que es produirà a Àustria no serà pas un Anschluss interior, sinó solament el fet que un partit austríac assumirà les responsabilitats que pel nombre dels seus partidaris té dret a assumir en el Govern.

GIORNALE D'ITALIA. — Creu que tot exclou la possibilitat d'una nova orientació política del Govern de Viena, perquè seria hostil a Alemanya, contrària a la col·laboració tradicional d'Àustria amb Itàlia i dirigida cap a un desconegut ple de perills. Segons l'opinió d'aquest diari, el refús d'Àustria d'adherir-se a aquest nou sistema polític significarà la confirmació de la política que ha vingut seguint fins ara. Diu a continuació que la conclusió pràctica de l'entrevista de Venècia serà, en el domini de la política interior austríaca, l'entrada pròxima de ministres nazis al Govern.

Diu Anglaterra...

THE MANCHESTER GUARDIAN. — Encara que es manifesta, amb motiu de les entrevistes que han tingut lloc a Venècia, que les relacions italo-austríacques són tan bones com sempre, tot-hom sap que aquest no és exactament el cas. Seria formar-se il·lusions pensar que Àustria pot descartar l'aliança d'Itàlia o que pot deixar al marge l'amistat amb Alemanya. Un petit país com és Àustria no pot ni ofendre ni deixar de considerar els seus dos veïns feixistes. Sap, per altra part, que mentre Itàlia i Alemanya es necessiten mutuament han de respectar la independència austríaca. Això, doncs, alleuja la pressió considerable que s'exerceix sobre Viena. Nosaltres, però, podem afirmar que mentre Hitler sigui l'amo d'Alemanya amb el seu Partit Nacional-Socialista, no deixi de banda la qüestió d'encloure Àustria i la banda alemanya de Txecoslovàquia en el seu III Reich, i, també sabem, per altra part, que Itàlia no pot permetre que Àustria caigui a poder d'Alemanya.

THE TIMES. — En el transcurs de les converses que acaben de tenir lloc a Venècia és evident que Itàlia ha consagrat el millor dels seus esforços a reforçar les seves relacions amb Alemanya. Ací, a Londres, es creu que Itàlia no faria cap sacrifici per ajudar Àustria en el cas que la restauració dels Habsburg li creés dificultats, així com també hom està convençut que el Govern de Roma romandria passiu en el cas que l'Anschluss es produís. És, doncs, cert que l'amistat germano-italiana es troba més fermament establerta que mai i que Itàlia ha vist que seria per a ella més avantatjós fer el paper de segon violí al costat d'Alemanya, que ésser un primer violí en una altra orquestra.

Diu Txecoslovàquia...

La premsa de Txecoslovàquia ha comentat amb prudència el comunicat fet públic a Venècia i fa constar que Praga ha considerat sempre indispensable la col·laboració d'Itàlia i Alemanya a tot aranjament en la qüestió danubiana. Solament el diari

PRAVDO LIDU (social-demòcrata), diu que sembla que el Duce hagi fet pressió sobre el canceller Schusschnigg, perquè aquest s'acostés als nazis austríacs. Afegeix, però, que cal veure primerament de quina manera evoluciona la situació a Àustria i que si és com fa creure el sentit de les converses de Venècia, significaria que Mussolini es treuria de sobre el fardell austríac per alleujar les preocupacions que li causen els afers del seu país, o sigui d'Itàlia.

Diu França...

L'OEUVRE. — Definitivament, sembla que les converses de Venècia tindran encara una més gran importància del que hom esperava sobre l'evolució immediata de l'eix Roma-Berlín a l'Europa central i balcànica. Si l'evolució és tal com s'anuncia a Viena i a Roma, dintre de poc temps hi haurà l'Anschluss i, per tant, un eclipsi total de les polítiques de llibertat a l'Europa central i balcànica. Es pot, doncs, afirmar que Schusschnigg ha fracassat a Venècia i que Roma esdevé cada dia més dèbil davant Berlín, sobretot en aquella part d'Europa i particularment a Àustria.

LE JOUR. — El Duce hauria afirmat en les seves converses amb Schusschnigg que si Viena no romanía fidel a l'eix Roma-Berlín, Itàlia es desinteressaria de la independència austríaca. Hem sabut que el canceller austríac hauria manifestat que primerament deixaria el poder abans d'acceptar aquest esforç. Però, s'ha tractat simplement d'una reacció d'home honrat i podem afirmar que les coses no han anat més lluny. Els nazis entraran aviat en el Gabinet austríac i, davant de tot això, provarà el canceller de lliurar-se de les cadenes amb les quals li han lligat les mans?

Censura el Front Popular francès, del qual diu que per la seva passivitat diplomàtica ha permès la realització —temporera, cal esperar-ho— d'un bloc germano-italià, l'amenaça del qual s'estén sobre tota l'Europa danubiana, en la qual, diu el diari, França té molts amics.

LE PETIT JOURNAL. — El redactor de política internacional del diari, en comentar l'entrevista Mussolini-Schusschnigg, diu que Mussolini no vol saber res sobre un possible apropament de Viena i Txecoslovàquia, ja que aquest últim país, degut al seu pacte amb la U. R. S. S., és suspicte al davant del Govern feixista. Per altra part hem pogut saber, diu l'articulista, que el partit alemany de Txecoslovàquia prepara una ofensiva a fi de provocar disturbis a algunes regions industrials i preocupar fortament els dirigents txecoslovacs en el moment precís que Hitler pogués dirigir el seu esforç a la regió danubiana. S'explica, doncs, que Mussolini hagi manifestat al seu interlocutor que no hi havia reorganització possible d'aquella regió sense la col·laboració activa del Reich, afegint que tant Roma com Berlín no estan decidides a mirar-se amb indiferència allò que pogués ocórrer algun dia a Txecoslovàquia. Schusschnigg, acaba dient, que pensava obtenir una

interpretació elàstica dels protocols de Roma, ha tornat a Viena amb el dilema següent: o bé inclinar-se davant la voluntat conjugada de Roma i Berlín, o córrer la perillosa aventura de llur mal humor.

L'ERE NOUVELLE. — Àustria continua essent la pedra de toc dels rapports polítics entre Alemanya i Itàlia. És, doncs, a Mussolini, que pertoca explicar-se en la seva pròxima entrevista amb Hitler.

LE TEMPS. — De fet no ha canviat res i el «statu quo» queda en peu. No hi ha dubte, que pel costat italià hom s'ha esforçat per obtenir l'adhesió sense reserva d'Àustria a l'eix Roma-Berlín; tot fa pensar, però, que el canceller austríac no ha volgut prestar-se a aquest joc. La política d'independència d'Àustria implica la voluntat d'aquest país, de quedar al marge de tots els blocs ideològics i antagonistes que puguin constituir-se a Europa. Per tant, el dia que el Govern de Viena abandonés aquesta actitud per posar-se completament al costat de Berlín i Roma, la causa de la independència d'Àustria es trobaria perillosament compromesa.

L'HUMANITE. — El balanç de Venècia és absolutament negatiu per Àustria. Volem dir amb això que el problema austríac presenta, malgrat tot, un caràcter de gravetat. L'empresa de desagregació perseguida a l'Europa danubiana per Itàlia i per Alemanya ha portat a l'extrem el caos i la confusió a aquella part d'Europa. Els amos del Quai d'Orsay, sempre molt indulgents envers ells mateixos han censurat els que des de ja fa alguns mesos vénen denunciant les destroces. Han deixat fer i perquè han deixat fer, els factors que porten disturbis s'han anat acumulant. Malgrat, però, la importància del mal, les possibilitats de redreçament són reals. Als països balcànics, les forces del Front Popular s'organitzen. La política de convivència amb el feixisme troba obstacles infranquejables. Què s'espera, doncs, per galvanitzar amb iniciatives encertades els amics de França? Els partidaris de la pau organitzada són encara més nombrosos que els admiradors dels pactes bilaterals estil hitleria. Cal, doncs, donar-los coratge.

Diu Bèlgica...

LE SOIR. — A Venècia Mussolini farà tot el possible per desviar Àustria d'un apropament massa pronunciat amb Txecoslovàquia. Tot fa creure, però, que Schusschnigg, que sap a què atènyer-se pel que respecta a la veritable significació de l'eix Roma-Berlín, no es deixarà persuadir fàcilment, ja que els protocols de Roma no han privat Itàlia de concloure amb Iugoslàvia una entesa econòmica els efectes de la qual no deixen d'inquietar els austríacs. A Viena, a més, hom està ja inquiet sobre el fet d'una possible sacrificació d'Àustria en benefici del joc de la política concertada entre Roma i Berlín.

Diu Hongria...

PESTI HIRLAP. — Indica que un aranjament danubià implica en primer lloc la independència dels Estats de la vall del Danubi, la qual cosa és molt convenient, diu el diari, no perdre de vista.

Per altra part, l'agència telegràfica hongaresa diu que el comunicat oficial de les entrevistes de Venècia ha produït satisfacció als cercles polítics d'Hongria. Estima que l'entrevista

Mussolini-Schusschnigg ha fet, encara més forta la solidaritat dels Estats de la Petita Entesa que assegura una evolució pacífica a l'Europa central i constitueix un reforç de la pau a tot Europa.

Diu un diari de Nova-York...

NEW YORK HERALD TRIBUNE. — No hi ha dubte que Mussolini es troba en un estat de perplexitat. S'adona que el rearmament ràpid del Reich ha augmentat molt la influència d'Alemanya a Àustria i a Europa en general. Mussolini vol quedar en bona amistat amb el Reich, però comprèn també que el rearmament d'Anglaterra significa la reafirmació de la supremàcia britànica a la Mediterrània; a despit, doncs, de les declaracions italianes sobre el Mare Nostrum, continua dient, aquesta continua essent dominada per a la flota britànica. Per altra part, el Duce no desitja pas veure Àustria dominada pel Reich, però no pot córrer el perill d'ofendre Berlín, fent-se el campió d'Àustria.

Casa RENÉ

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multicopista a preus reduïdíssims

MONT-SIO, 18, pral. - Tel. 18053

MIRADOR DE LA GUERRA

CARTA OBERTA AL DR. MARAÑÓN

Maria Zambrano, en defensa de la cultura i de la dignitat

La deserció del Dr. Marañón, que ha provocat tantes protestes als medis intel·lectuals sud-americans, ha donat lloc a una carta, plena d'atnades consideracions, d'una dona que prestigià amb el seu talent la Universitat madrilenya. El fi esperit i clar patriotisme de Maria Zambrano, es balca en l'epístola que dirigeix a un dels orientadors de la seva generació, que perdé la brúixola i se'n anà per falsos viarany, que el convertiren en un fugitiu vergonyant.

Maria Zambrano, doctora en Filosofia i Lletres, exercí, com auxiliar, a la Central, la càtedra d'Història de la Filosofia i va escriure magnífics assaigs filosòfics que veieren la llum a la «Revista de Occident», a «Cruz y Raya» i en altres publicacions de to semblant. En l'actualitat viu a Xile, on porta a terme una gran labor cultural.

A continuació reproduïm la seva lletra íntegrament:

«PENSO EN ELS QUE PARLEN PER ALLUNYAR-SE DE LA SEVA RUTA»

«Em dirigeixo a vós, senyor Marañón, no sé bé per què, la qual cosa indica que són diversos els motius, un últim afany de comunicació amb qui definitivament se'n va on ja no podrà mai més parlar-li, una fixació de posicions entre els que quedem d'aquest costat, a les trinxeres del poble; vosaltres, dels quals hem esperat tant i per diversos successos, entre ells la mort, el silenci o la deserció neutral, quedeu per sempre separats de les que van a ésser les nostres tasques.

Dues direccions oposades que separen els intel·lectuals espanyols. I quan algú del qual esperem una altra cosa, pren la que no és ni pot ésser mai la nostra, venci qui venci, voldríem en aquest instant immediat anterior a la marxa encara algunes paraules. Encara que vós ja us n'heu anat sentint així i més pensant en els altres, en els que definitivament marxaren, com Unamuno, on no el podem sentir més, en els que viuen en el silenci que és una manera de morir temporal, en els que parlen per allunyar-se, voldria parlar-vos, i més pensant en allò que ja feia temps que no podíem parlar a Espanya.

UNA LLUITA ÚNICA NECESSITA QUE CADASCU, AMB LA SEVA CONDICIO ESPECIFICA, HI ENTRI

Des de feia anys, la consciència humana estava en crisi a Espanya, quelcom terrible passava en aquesta zona tan pregonada de la vida humana que és el social.

Moment extraordinari per a algú que de veritat fos capaç de fer sociologia, encara que seria preferible passar-se sense ella si el preu és tan alt. Però el cert és que el sentit del pròxim s'havia enfosquit o pervertit i que tot allò que fes referència a l'altre estava malament, pregonament malament.

No hi havia pròisme, ni consens; tancats en el nostre jo els espanyols i sobretot els intel·lectuals, ens asfixiàvem. Encara no es pot parlar, perquè semblaria irreverència, mentre el poble es desdigna, parlar dels nostres problemes. Però en realitat no és gens irreverent, puix que l'asfíxia de l'intel·lectual té la mateixa rel que altres asfíxies, que sofria el poble, i és la mateixa lluita la que avui existeix per a tots. Per això justament l'intel·lectual va a poder ocupar novament la seva trinxera, i la comença a ocupar ja, perquè una lluita única necessita que cadascú, amb la seva condició específica, hi entri.

Novament van a fer falta intel·lectuals; cosa que vós recordareu que no succeïa. L'intel·lectual hi era de més en la nostra vida i cada vegada se li anava escapollint més i més el seu quefer propi, puix que tancar-se en un capoll de problemes sortits d'uns i altres i cap dels quals no transcendia als altres homes, no és per ésser intel·lectual, com tampoc divagar capriciosament de l'un a l'altre tema, portat per la sensibilitat.

Van a ésser necessaris els intel·lectuals, va a ésser necessària la intel·ligència en tota la seva força i anem a poder parlar.

A pesar de la lluita sagnant, avui ja

es pot molt més del que es podia fa un anys, en fa dos. Per això, és necessari que ens decidim.

LA NOVA FE HA D'ESSER DEFENSADA DE TOTA PERVERSIO

Aquesta impossibilitat de comunicació que tenia lloc entre els espanyols ja diu per si sola que quelcom de molt tremebund succeïa. Cada dia que passava calia renunciar al tracte d'algú; els més tremebunds equívocs circulaven en els assumptes més senzills: totes les activitats es tergiversaven i s'entien malament. Intuïcions transparents, si volien engendrar una acció, donaven lloc a quelcom monstruós. Hi havia qui recordava l'estoïcisme, com a manera de resistir, de suportar aital estat de coses. I a força d'estoïcisme alguns l'hem suportat, fins que la catàstrofe ens ha il·luminat una nova fe, que cal defensar també de tota tergiversació i perversió. La sang vessada, el dolor alerta de tot un poble ho impedirà. Però la intel·ligència haurà de tenir-ne cura i separar-la de tot allò que sense ésser ella mateixa se li assembla o vulgui confondre's amb ella.



ELS NACIONALISTES HAN VINGUT A ESSER ELS MILLORS DEFENSORS DE LLUR NACIO

Tots aquests fenòmens solament alludits i d'altres més, no us sembla, Dr. Marañón que són quelcom més pregon que la política, i que tenien per fi desembocar en això que està succeïent?

Una malaltia terrible cobava a Espanya, i ha produït la catàstrofe actual. Catàstrofe sense precedents, perquè sense precedents és el fet que un grup de ciutadans d'un país es posi en convivència amb altres països, amb la cobejança i ambició d'altres països, perquè envaeixin el propi, per tal de prendre el poder.»

Aquest és el fet, sense cap dubte, sense precedents en la Història. Què ha passat en tal país on això succeïx? Fins ara les revolucions semblaven ésser els fets més pregonos, quant a l'escissió i a la violència en la vida social. Però, què és la Revolució francesa, què la russa, en comparació amb el que ha succeït a Espanya amb referència a això? I no obstant, la diferència salta a la vista; tant els burgesos francesos que enderrocaren Lluís XVI, com el partit bolxevic rus, comptaren amb «llurs pròpies forces, pensaren o sentiren que la Història estava al seu costat i que complien el seu mandat en fer el que feien. No se'ls ocorregué posar-se abans d'acord amb gent d'altres països. Malgrat els postulats internacionalistes del comunisme, es diria que el supòsit nacional no fou trencat pels revolucionaris bolxevics del 1917, que, àdhuc parlant d'internacionalisme en llurs consignes, no arribaren a atacar els supòsits de la nació, que deixaren intactes, i es limitaren a extirpar-ne una determinada classe social, però res més.

EL POBLE LLUITA, MENTRE ELS SENYORETS AJUDEN L'INVASOR

Perquè aquest és el fet i n'hi ha tantes proves i de tantes classes.

Està en el fet mateix que vegem Espanya envaïda d'exèrcits italians i alemanys. El poble ho sabé quan, sense armes, es llança a prendre la caserna de la Muntanya. Aquell dia despertà la fúria celtibera, la mateixa de Numància i del 2 de maig. Els comunistes cridaven pel seu periòdic «Mundo Obrero», «Visca Espanya», i així era. El poble lluitava novament per la seva independència, mentre els senyors, com en la invasió napoleònica, ajudaven l'invasor. La lògica de les idees, com vós dieu, és més terrible que la lògica dels homes! És absolutament

veritat, sobretot si en comptes de lògica d'idees diem lògica de la història.

Però encara existeixen proves més poderoses que els fets, sobretot per a un historiador, que és llur preparació: l'ambient moral i social que els precedeix. I hi ha esdeveniments morals i socials que evidencien més que no un pla d'Estat Major, que un radiograma interceptat.

EN NOM DEL «NACIONAL» S'HA ENSENYAT A ODIAR ELS HOMES QUE MANTINGUEREN EL DECORUM D'ESpanyA

Recordo entre altres tants esdeveniments simptomàtics de la catàstrofe, un que m'impressionà pregonament. En un Institut de Segona Ensenyança de Madrid, on prestava els meus serveis en el curs del 1935-36, vaig conregar un dia a la sortida de classe amb un antic company de la Universitat que recentment havia guanyat una càtedra de Literatura a la Universitat de Múrcia. Explicava aquella tarda una conferència sobre Lope de Vega a l'Associació d'Antics Alumnes. Vaig quedar-me a escoltar-la i vaig sofrir una de les més amargues impressions de la meua vida. Puc dir que en aquella conferència hi havia la mostra de la metzina mortal, de la perversió que ha fet possible la catàstrofe espanyola. Ocorregué el que segueix: en finalitzar la conferència i després d'haver recalcat al llarg d'ella el caràcter nacional (naturalment!) de Lope de Vega, escometé, sense venir-hi a to, contra els escriptors de la generació del 98; digué als joves que l'escoltaven com a professor, que havien d'odiàr i escombrar per antinacionals i antipatriotes tots els intel·lectuals d'aquesta generació i d'altres que seguien. La seva paraula i la seva veu expandien l'odi en aquella sala plena d'adolescents que no n'havien llegit gairebé cap d'ells — de velleïts — i que anaven a omplir-se de fàstic sense conèixer-los.

M'indignà i amb prou feines si vaig poder callar-me en públic. Vaig dirigir-me més tard a ell i li vaig dir: Com has pogut fer això? No comprens que en molts llocs del món avui encara se coneix Espanya per algun d'aquests intel·lectuals? La resposta fou encara pitjor que el que havia dit en la conferència. Vaig veure tant d'odi en la seva veu, que vaig retirar-me plena d'amargor pensant que aquest odi, aquesta injustícia seria abocada per desenes d'anys sobre l'ànima dels alumnes universitaris per aquest jove professor de l'Estat, que ho era també del centre d'Estudis Universitaris de «El Debate». En nom del nacional s'ensenyava la joventut a odiar els homes, els pocs homes pels quals Espanya en el seu isolament modern havia transcendit al món.

ELS INTEL·LECTUALS «NACIONALISTES» ABANS QUE ESPANYOLS SON FEIXISTES

Tan terrible aquest fet com un altre que em separà d'un amic «nacionalista» simpatitzant d'«Acció Espanyola», que tossudament em negà un dia l'existència de l'art popular espanyol i la possibilitat d'acció espanyola en l'esdevenidor; afirmant textualment «que solament d'Alemanya ens podia venir la salvació». Em cantà les excel·lències del nazisme, dient que ells haurien de venir a ensenyar-nos el camí; coincidia en això amb un jove escriptor que, invitat per una companyia alemanya, romangué a Berlín uns dies visitant les meravelles del nazisme; digué en acomiadar-se d'un cap nazi: «Heu de venir a Espanya a ensenyar-nos això». Per a mi aquests fets i altres de semblants em diuen del que ocorre a Espanya més encara que els soldats de Hitler i Mussolini, puix que expliquen per què estan damunt la meua pàtria i qui els hi ha portat.

En realitat, aquests «nacionalistes» s'averonyien íntimament d'ésser espanyols perquè a Espanya no hi havia aquesta exhibició luxosa de força i violència que és el feixisme. Abans que espanyols eren... feixistes i la seva pertinència a Espanya estava condicionada. I això és allò que ens separa, doctor Marañón; nosaltres abans i sobretot pertanyem al poble espanyol, i estem units a la seva sort i al seu esdevenidor incondicionalment perquè tenim

fe i confiança en ell, perquè l'estimem i aquest amor ens dona esperança en les seves decisions.

LA SUBLEVACIO NO HA ESTAT UN ERROR: HA ESTAT UN CRIM

No nego, sinó al contrari, ho afirmo que després de l'internacionalisme de la postguerra i de la desesperació espanyola de més de dos segles, la joventut última d'Espanya tingué la intuïció d'allò nacional, i el sentiment ardent que l'acompanyava. En aquesta intuïció de la joventut s'ha recolzat criminalment el feixisme per a fer tot el contrari.

I dic criminal amb plena consciència. Perquè si els militars que se sublevaren contra l'Estat espanyol ho haguessin fet ingènuament, encara que equivocadament, haurien cregut que el poble els acompanyava, com era lògic. Si per a ells el triomf del Front Popular espanyol ffoou producte de la il·legalitat o d'una il·lusió del poble, per què no cregueren comptar amb ell? Vosaltres sabeu molt bé que els que treballaren per portar la República a Espanya sempre varen creure que comptaven amb el poble i davant d'això no es posaren d'acord amb cap exèrcit estranger.

Es allò que diferencia una acció equivocada d'un crim. A l'acció equivocada l'acompanya sempre la consciència de la seva licitud i es comet per un error intel·lectual o per fatalitats històriques més difícils d'analitzar. El crim, al contrari, va acompanyat d'una consciència de la seva il·licitud que fa prendre precaucions. I totes les precaucions preses pels agressors a Espanya denoten que la consciència tèrbola del crim els acompanyava. Solament demanaria per a ells que per un moment aquesta consciència tèrbola es fes consciència clara del que han fet. No els demanaria res més.



NO ES JUST NI HUMA QUEDAR INDIFERENT DAVANT LA BARBARA DESTRUCCIO DE MADRID

Fins ací el fet en la seva terrible nova. Vós direu que hi ha més fets i adduireu les inevitables equivocacions dels moments de desesperació i que en pobles heroics ha estat assenyalat... Lamentareu tal vegada la violència, la crueltat inevitable d'aquests instants. Però és molt trist que solament lamenteu les que el poble ha pogut cometre i que no són comparables a les que ells cometen. Lamenteu les molèsties dels asilats a les ambaixades estrangeres i no heu aixecat la veu per protestar davant de la consciència que quedí al món, pels criminals bombardeigs de Madrid on vós heu fet la vostra vida, aquest poble amb el qual vós heu conviscut tants anys i que ara és bombardejat des de l'aire. Aquests nens carbonitzats, aquestes dones mortes mentre feien cua als barris pobres esperant la ració d'arròs o de lleties. No us commou a vós, Dr. Marañón? No us fan cridar al món les vostres protestes? Tan estrany us considereu d'aquest Madrid meravellós on heu viscut, que no us dolgui la seva destrucció, la destrucció abans que tot de la seva gent? No és just ni humà que us deixin indiferent els seus sofriments infinits mentre us preocupen els d'aquells que comodament vivien protegits per banderes estrangeres. I no us explico fets ocorreguts en aqueixes Ambaixades perquè crec que ja els sabeu i perquè no sé si en aquests moments he de parlar d'això. Indagueu si és que no els coneixen, que molt fàcilment podreu assabentar-vos de coses que clamen al cel... i al Dret internacional.

BUSCAREM LA LLIBERTAT I LA RAO AMB MAJOR ESFORÇ QUE MAI

Comprenc fins a cert punt el vostre drama, el drama de qui busca la veritat i creu que la va a trobar «en girar la cantonada», el drama de la sensibilitat que no tolera el dolor i no sap que la justícia està unida de vegades a inevitables dolors. Ho comprendria, ho he

comprès mentre no se us ha ocorregut aixecar la veu lamentant uns dolors i silenciànt-ne d'altres infinitament majors; protestant d'unes injustícies i callant-ne d'altres incomparablement més inhumanes. Ara ja no el puc comprendre. Ningú no dubta, doctor Marañón, que vivim un instant de la història, en el qual l'irracional sembla que ha absorbit el racional. Sobretot si seguim entenent per raó allò que s'ha definit aviat farà quatre segles. Raó, justícia, llibertat... tot sembla estar enfosquit. Si creguéssim que definitivament, valdria la pena i encara seria obligat obrir aquesta porta que els mortals tenim sempre oberta per a escapar quan la vida se'ns fa intolerable. Intolerable seria la creença que la raó i la llibertat humanes no són ja possibles; el món i tots els seus esdeveniments ens serien tan absolutament estranys, que ens seria impossible poder habitar-lo i caldria deixar-lo als que poden viure en plena irracionalitat i esclavitud. Però no és així. I aqueixa fallida política del règim liberal a la qual vós alludiu no és, ni molt menys, la fallida de la llibertat humana, que caldrà conquistar per altres camins. Buscarem la llibertat i la raó amb més esforços que mai i la buscarem allí on s'alberga el poder de la Creació, en les estranyes de la història, que només poden estar en el poble.

EL POBLE POT EQUIVOCAR-SE EN L'ACCIDENTAL. NO S'EQUIVOCARÀ MAI EN L'ESSENCIAL

Perquè si furguem en les injustícies que pugui cometre el poble o algun dels seus components no representatius, trobarem de seguida, agnyor Marañón, que el poble pot equivocar-se parcialment, anecdòticament, però no s'equivoca mai en allò essencial; i encara més: analitzeu un acte equivocacat del poble i forçosament haureu de trobar en el fons un afany de justícia. La consciència de complir una justícia acompanya els actes justos i també els menys justos del poble, la qual cosa prova que el seu fons permanent és un afany de justícia. El poble pateix de fam i set de justícia perquè era molt allò que a Espanya se li devia, el que devíem, puix que els intel·lectuals li devíem molt també. Però en els fons de la irracionalitat dels moments actuals es clara i esplendorosa la raó humana, la nova raó que es prepara a néixer i el pregon afany de justícia que engendrarà una societat, una fraternitat humana en la qual el treball no sigui humiliació i puguem mirar-nos cara a cara.

HE DE LLANÇAR LA MEVA PROTESTA IRRECONCILIABLE PER LA DOLOR INFINITA A QUE HOM SOTMET EL MEU POBLE

Hom assassina avui el poble espanyol perquè s'intueix la seva magnífica potència per a renovar el món. I tota la força de resistència del qual està cridat a morir, venci qui venci, puix que tot és qüestió que sigui més tard o més aviat, tot això que no es resigna a morir vol matar i mata. I ells saben llur mort, per això no lluiten per l'esdevenidor, sinó per un present immediat que és un saldo del passat. Saben que llurs privilegis estan perduts, però volen aferrar-s'hi i s'arrape als valors històrics vius del passat i diuen que els representen. Però el passat solament pot conservar-se en l'esdevenidor, en un demà creat. L'Imperi romà i la cultura greco-romana es defensaren també apellant a mitjans sagnants, del Cristianisme que arribava i d'allò que tenia de nou: l'amor caritatiu, sense poder aixafar-lo. Triomfà el Cristianisme renovador, però l'Imperi Romà reencarnà la seva estructura en l'Església Catòlica i la filosofia i la cultura grega han seguit germinant durant segles.

No cal tème que el món es renovi quan es té fe en la raó i en la condició humana. I si hom se sent solidari amb algun valor del passat, cal jugar-se'l a l'esdevenidor, que seguirà éssent la seva millor i inevitable prova.

Per això, davant d'aquest crim contra l'esdevenidor del món i per la dolor infinita del meu poble, he arribat a sentir quelcom nou en la meua vida: l'odi. Odi que no amaga la cara i busca reconos foscos on arraulir-se, que busca rostres humans, ulls que mirin de front, caps verticals, allò que hi hagi de lluminós en el món, la intel·ligència. Déu mateix, per a llançar la meua protesta irreconciliable: el meu odi: la meua fe.»

Dones antifeixistes: Llegiu i propagueu

COMPANYA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

és el millor setmanari humorístic antifeixista

MIRADOR DE LA GUERRA

DESLLIEIALS I ASSASSINS!

Com sucumbí Cádiz a la barbàrie sagnant del feixisme

AQUELLA NIT DE LA SUBLEVACIÓ!

Aquest espectre amb el qual parlem animadament sota el sol de Llevant, és un excel·lent amic que ja donàvem per mort... Ha perdut la seva gràcia tradicional, la seva alegria contagiosa, el seu optimisme que tots envejàvem antany... Fet mesos llargs enfonsat en l'infern de sang en què agonitza Cádiz, en perpètua alerta, furtant amb angouxa la seva vida a la mort, la inquietud esgotadora, buscant cada dia un nou amagatall per tal de no caure a les grans dels que pregonaven el seu cap, han convertit el nostre amic en un mort que parla... Fa quinze dies, aconsegui fugir del cementiri gadità — que no és altra cosa la «tacita de plata» andalusa — i a penes fa 48 hores que la seva presència ens ha deixat muts d'espant... El seu aspecte és trágic. En el seu rostre exsangüe, perfilat, grogós, estan retratades totes les sotsores del que s'ha sentit cent vegades amanyagat pels freds canons de les pistoles dels rufians feixistes.

Només cal escoltar-lo per a sentir-se posseït per un vertigen de fàstic. Es repugnant el salvatisme dels que diuen que lluiten en nom de l'ordre, del catolicisme i del respecte a la societat...

Escoltem aquest mort ressuscitat: —La temperatura era angoixosa. Havia cessat el llevant i sobre la ciutat flotava espessa i humida una calor enganxosa. Brillava la mar quieta a la badia com si fos un immens disc d'argent... De l'Estret arribava una alenada de foc que esquerdava les cases...

A la quietud callada i sufocant de la nit, aquella tràgica nit del 17 de juliol, seguí una estranya animació. D'un costat a l'altre de la ciutat volaven els guardies i soldats ciclistes d'Assalt i de la Comandància Militar en diferents direccions, portant plecs i ordres, segons semblava urgents...

No era estrany. Moments abans de les nou s'havia conegut a Cádiz la primera notícia de la sublevació feixista-militar a l'Àfrica. No se li donà, aquesta és la veritat, tota la importància que el fet mereixia. Tothom pensava el mateix: Cal passar l'Estret i això és molt aventurat!...

No obstant, els dirigents del Front Popular, els Comitès de les Agrupacions sindicals, acudiren ràpidament al Govern civil i acompanyant la primera autoritat de la província, Marian Zapico, romangueren fins a la matinada. A la una de la nit, el governador civil celebrà una entrevista amb el general de la Plaça, el traïdor i deslleial López Pinto, i aquest li donà la seva paraula d'honor que a la ciutat no ocorreria res, car ell responia de la lleialtat de les forces de la guarnició al Govern de la República... Ho cregué el governador civil, perquè aquell general perjur, sense honor i sense vergonya, devia la seva carrera, precisament, a la generositat del Sr. Zapico.

Aquest apaivagà els ànims dels reunits i tancà la nit, després de comprovar el governador civil que la Policia havia detingut el «cabecilla» Varela i l'havia tancat al Castell de Santa Caterina.

Seguí la nit, en calma aparent, però les organitzacions obreres no tancaven els ulls; vetllaven, establien enllaços i buscaven armes, pistoles o fusells, que no hi havia!...

Es féu de dia, i fins a les quatre de la tarda la tranquil·litat fou absoluta. Els compromesos dissimulaven perfectament llurs sinistres propòsits. En cafès, cercles i tertúlies es veïeren significats caps i oficials de diverses armes fins a dos quarts de quatre, parlant de coses superficials. Després desaparegueren per a sorgir a les quatre en punt seguits de tropes d'Artilleria i Infanteria que ràpidament voltaren el Govern civil, mentre llegien el ban que declarava l'estat de guerra i intimaven el senyor Zapico perquè es lliures o s'adherís a la sublevació.

S'inicià la desbandada de la gent entre xiulets i moris als traïdors; alguns elements esquerrans pogueren arribar al Govern, a l'Ajuntament i a Telègrafs. Quan alguns grups republicans tractaren d'engrossir les defenses d'aquests centres oficials, la Guàrdia civil començà a metrallar el poble gadità que pels carrers volia protegir la República... Havia començat la tragèdia per al liberalíssim veïnat de Cádiz!...

ELS REBELS, ENTRE COPIOSA METRALLA, S'APODEREN DELS CENTRES OFICIALS. — ELS CANONS DEL «CHURRUCA» POLVORITZEN MES DE MIL MOROS. — PENA DE MORT AL VAGUISTA

Des de les cinc de la tarda del dia 18 fins a dos quarts de dotze del matí del 19, els lleials a la República tingueren a ratlla els sublevats, no obstant lluitar aquests amb profusió de metralladores, fusells, canons i bombes de mà i estar mancats aquells d'armes. A penes hi havia a Cádiz 500 pistoles i molt poques municions. Amb tot, ni artillers, ni infants ni guàrdies civils no aconseguiren apoderar-se dels Centres Oficials. La defensa de Telègrafs fou tan heroica, que a Cádiz no s'oblidà mai més, i això que a dintre l'edifici només hi havia vuit funcionaris, cinc guàrdies d'Assalt i vint-i-sis obrers i estudiants. Els telegrafistes es rellevaven als parapets improvisats i defensaven a trets la legalitat i després tornaven als aparells i donaven a tot Espanya, ja encesa en fogueres fratribres, el senyal d'alarma i el perill que corria la República.

El botxí Valera tenia ben preparada la matança. A penes atracà al port el «Churruca», com a gossos rabiosos saltaren a terra 3.200 regulars i moros, que entre copiosa metralla, destruïren els defensors del Govern civil, de l'Ajuntament i de Telègrafs.

Quan els rebels entraren a aquests edificis, la marineria de «Churruca», adonant-se de la traïció, enfilà els canons cap al moll i llurs obusos polvoritzaren un contingent moro; li causaren més de 600 morts i més de 700 ferits. Però ja no hi havia salvació per a Cádiz, que quedà, amb les primeres hores de la nit, sota la grapa sinistra i sagnant del feixisme.

La lluita seguí prop de cinc dies. Els obrers, malgrat els bans que amenaçaven amb la pena de mort els que no acudissin al treball, sostingueren una vaga revolucionària que durà set dies, que fou ofegada en sang i que costà al proletariat gadità més de mil morts.

DETENCIONS EN MASSA. — ELS TURMENTS FEIXISTES. — QUEDA ESTABLERT EL «TRIBUNAL DE LA SANG» PER A ORGANITZAR L'ASSASSINAT EN SERIE — LES EMOGIDORES PRESONS FLOTANTS

A partir del dia 20, els rebels establiren un setge militar que tancava totes les sortides terrestres i marítimes de la ciutat i donaren carta blanca als feixistes, que anaven constantment protegits per fortes patrulles de la Guàrdia civil.

Entre els falangistes es desfermà una veritable bogeria per tal de veure quin escamot portava a terme més ferotgies. Una simple delació, una lleu sospita era suficient. Es realitzaven detencions en massa. Els que anaven a pagar el seu tribut de sang perquè eren lleials a la República, eren conduïts a cops de culata fins el Cercle Gadità, on Falange havia establert la seva Caserna general. Allí, els detinguts, sense preocupar-se d'interrogatoris ni esbrinaments, eren sotmesos a les més horribles tortures. Per regla general consistien aquestes a administrar als «crois» un litre o més d'oli de ricí, en el qual es tirava en gran quantitat pa-

serradures i alcohol. Això era el més comú, però de vegades s'afegia a aquesta barreja algun altre producte, que el refinament salvatge dels feixistes assajava en llurs víctimes. Després els administraven sobiranes pallisses, que en molts casos deixaven inútils els torturats, les lamentacions dels quals tenien horritzada la ciutat. Braços trencats, cames desfetes, martiris tals com posar amb tinxes a l'espatlla a un desgraciat, el nom de Crist, o arrencar els cabells dels que es resistien a tanta ignominia!... Tot això s'assajava i l'instrument de sàdic plaer per a aquells bandits era el d'apallissar els detinguts amb vits de bou en els quals s'afegia una femella a la punta i unes xurriaques de cuir amb diverses cues rematades amb boletes de plom.

La majoria dels detinguts quedaven moribunds. Aleshores eren passats, arrossegant-los, a la Comissaria, on, en dos calabossos, de sis metres de quadre, hi arribà a haver 319 homes, que no podien sostenir-se ni a terra.

Passada la primera ratxa, el feixisme, que no estava tip de sang, establí l'anomenat «Tribunal de la Sang» per a metoditzar l'assassinat en serie. Formen aquest tercet de botxins, des del juliol fins que jo vaig sortir de Cádiz, fa quinze dies, Romero Abreu, tinent d'Artilleria; Lahera, funcionari de la Diputació; i Quintero, advocat fiscal de l'Audiència. Aquests portaven a terme llurs crims de la següent manera: Tots els dies examinaven la llista dels detinguts i en trien uns 25 noms, els estampaven en un volant i el lliuraven a un cap de Falange, que anava a les presons, els recollia i lligats amb una corda sortia d'excursió amb escamots de bandits uniformats i al dia següent, en grups de cinc, es trobaven els 25 cadàvers crivellats a trets a les pedreres de Puerto Real, espècie d'altar, on han estat sacrificades a la fúria feixista més de set mil persones.

Els dies que Cádiz era bombardejat pels avions republicans, la llista dels assassinats ascendia a mig centenar. Aleshores es trobaven cadàvers a les pedreres, als terraplens de darrera la Plaça de Braus o al camí negre de les salines del Puerto de Santa Maria. Aquest assot de sang, continuava encara a primers de febrer. El dia 12 jo vaig veure onze morts a les pedreres de Puerto Real.

I no parlem de les embogidores presons flotants. En un vaixell carboner, «El Miraflores», estigueren amuntegats horrosament tot el mes de juliol i agost més de tres mil homes, que morien en un ambient irrespirable. Allí es repetien les tortures de la txeca del Cercle Gadità... Del dit infern flotant sortien tots els dies grups d'homes que més tard, destruïdes les entranyes i buïts els caps, eren trobats als voltants de la ciutat... Del «Miraflores» sortiren cap al manicomí dinou desventurats, que a força de garrotades perderen la raó!...

ELS SACRIFICATS PEL FEIXISME. — CADIZ VESTIRA DE DOL TOTA LA VIDA PELS SEUS MARTIRS. — LA XIFRA DELS ASSASSINATS A LA PROVINCIA ES HORRIPILANT...

«A Cádiz no deixaré ni un sol republicà viu», digué el botxí fanfàrria Varela al Cercle Gadità... Ho digué amb un gest de menyspreu, que produí horror a alguns dels presents... No eren bravats. Sàdic, refinat, ensumant voluptuosament la sang, complí la seva espantosa promesa.

Davant els escamots moros o les bandes de falangistes, caigueren el governador civil Zapico; el president de la Diputació, Cossi; l'alcalde accidental, Madrid. L'alcalde propietari Manuel de Pinto, que la nit del moviment tornava de Madrid de prendre part en unes oposicions a metges forenses, fou detingut a cap de tres mesos a El Carpio i portat a Cádiz, on l'afusellaren en acabar una «becerrada» a la Plaça de Toros.

Caigueren també sota el plom d'aquella xurma desenfrenada de bandolers tots els regidors de l'Ajuntament, menys els senyors Fabrellas i Sánchez Lamadrid, que fins a la meitat del mes passat de març, encara continuaven a la presó... A un altre regidor, el Sr. Fernández Pécilo, l'assassinaren dintre d'un armari, a casa d'una germana seva, on estava amagat.

Igual sort correueren el comandant Morales, el capità cap de les forces d'Assalt, el tinent coronel cap de la Comandància de Carrabiners, el cap de la Guàrdia Municipal, Barás Artes; el capità Muñoz Dueñas; els capitans de fragata Biondi i Azcarate, els metges López Giráldez i Rafael Calvo. Al doctor Suffo el lliurà de la mort la seva

INTERVIU AMB EL DEGA DE CANTERBURY

Després de recórrer el front del Nord, han vingut a Madrid els tres membres de la delegació de representants de l'opinió religiosa britànica — protestant i catòlica — que s'havien separat dels seus companys per tal de visitar Bilbao abans.

Són el degà de Canterbury, Hewett Johnson, anglès, i les senyores Beer, catòlica, i H. Laurie, anglicana també. Els anglicans són anomenats amb freqüència catòlics. I ells no rebutgen la designació, puix que són escassos els motius fonamentals de diferència. A vegades, la divisòria és tan feble, que a penes resulta possible poder establir cap diferència. Per les pàgines de la història moderna de l'anglicanisme i del catolicisme, hi ha, per exemple, el nom del cardenal Newman. Tal vegada la diferència més acusada sigui una qüestió de sobirania. L'Església anglicana no reconeix el Papa principalment per haver-hi en la seva funció aspectes de poder temporal que el protestantisme anglès rebutja. El poder temporal, per a ell, és una qüestió aliena al sentiment religiós.

Aquesta impressió s'afirma quan es té ocasió de conversar, encara que sigui breument, amb el degà de Canterbury. Alt, de pèl gris esclarissat i llarg de cara allargada, com la que estampen amb freqüència al llenç els retratistes de figures eminentes en la vida pública anglesa. Front ample i modals suaus i inafectadament cortesos, no té res, per als ulls espanyols, que acusi el seu caràcter i la seva professió com a personalitat religiosa.

UNA GUERRA CRUEL

Pocs són els instants de què disposem per a conversar amb ell. A penes si permetem més que un canvi de salutacions i de frases casuals sobre la visita que eis porta a Madrid. S'apropa el moment en què van a dirigir al poble espanyol una salutació per la ràdio. I després són moltes les coses que han de fer perquè ens sigui permès interrompre'ls.

—Venim a Espanya a veure i a observar — ens diu —. S'han dit tantes coses, que considerem un deure saber allò que en elles hi podia haver de cert.

—I quina impressió teniu formada fins ara.

—Una impressió molt favorable. La nostra simpatia — sentim el desig i la necessitat de dir-ho — està amb el poble espanyol. Hem vist ja el suficient per a comprendre el caràcter d'aquesta guerra. No és la cultura ni la civilització cristiana allò que es defensa des del camp facciós.

Aquesta part de la delegació britànica que ara es troba a Madrid, arribà a Bilbao en un moment oportú. L'aviació rebel sembrava la mort i la desolació per indefensos pobles bascos. A Durango, les esglésies foren l'objectiu principal dels bombardeigs aeris.

Qui pot negar això? Allí, com a tot arreu, el feixisme posà de relleu — no podia evitar-ho — el seu caràcter bàrbar i destructor.

—Tenim records admirables del Nord — diu el Rev. Dr. Johnson —. Des de Bilbao, on tinguérem ocasió d'observar moltes coses, particularment els danys — humans i materials — causats inútilment per l'aviació rebel, anàrem a Santander. Havíem sentit dir que no era convenient visitar Santander. Se'ns digué que allí només hi havia roigs; i nosaltres, amb aquests vestits i aquesta cara de burgesos, que anàvem a fer a Santander?

A més — afegeix — anàrem a Santander en un gran automòbil. Allò gairebé semblava una provocació. Però no més trobàrem una acollença cordialíssima. Veïerem molta gent pobre, molt pobre. Quan aquesta gent humil dona generosament la vida, les seves raons tindrà. Té també la nostra simpatia.

El degà de Canterbury parla amb entusiasme del poble espanyol. —Només he vist que coses agradables. Arribàrem a Santander al moment que es feien sonar els senyals d'alarma. Apareixia l'aviació facciosa. Dues vegades visità la ciutat durant la nostra estada. I nosaltres, amb el nostre aspecte burges i, a més, estranger, fórem atesos amb sollicitud. Fórem portats, ens portà aquell poble de gent humil, als millors refugis, i un cop allí, ens posaren als llocs més protegits. Aquesta cortesia i aquestes delicadeses no són coses artificials.

Ignoraven qui érem. Tal vegada per aquest motiu es desviaven més per atendre'ns.

UN POBLE ADMIRABLE I SIMPATIC

—A més — afegeix — anàrem a Santander en un gran automòbil. Allò gairebé semblava una provocació. Però no més trobàrem una acollença cordialíssima. Veïerem molta gent pobre, molt pobre. Quan aquesta gent humil dona generosament la vida, les seves raons tindrà. Té també la nostra simpatia.

El degà de Canterbury parla amb entusiasme del poble espanyol. —Només he vist que coses agradables. Arribàrem a Santander al moment que es feien sonar els senyals d'alarma. Apareixia l'aviació facciosa. Dues vegades visità la ciutat durant la nostra estada. I nosaltres, amb el nostre aspecte burges i, a més, estranger, fórem atesos amb sollicitud. Fórem portats, ens portà aquell poble de gent humil, als millors refugis, i un cop allí, ens posaren als llocs més protegits. Aquesta cortesia i aquestes delicadeses no són coses artificials.

Ignoraven qui érem. Tal vegada per aquest motiu es desviaven més per atendre'ns.

TAMBE A MADRID

Al Nord la destrucció bàrbara des de l'aire. A Madrid, a penes s'havien apagat els ecos de les darreres canonades rebels sobre la població civil de la capital, quan arribà aquesta delegació britànica. Havia estat un canoneig brutal, d'hores de durada. Els disparats d'artilleria anaven dirigits als llocs més concorreguts de la població. La Gran Via, la Castellana, Alcalá, la Porta del Sol, Progrés, Lavapiés, etc. Cada canonada — els facciosos en podien estar segurs — causaria víctimes.

Així podrien tenir compensació per a ells les desfetes sofertes al camp de batalla.

—Així no es defensa la «christian culture» — diu el Dr. Johnson —; no; almenys, com jo l'entenc. Això és més a prop d'aquesta gent humil del sofert poble espanyol que lluita per la independència econòmica i per la llibertat espiritual. No; no hi ha raó per a esclavitzar el poble. Conec quelcom d'Espanya. Havia estat ací abans. Després del que he vist, no em costa treball comprendre moltes coses. Hi ha noblesa en aquest poble.

L'estada d'aquestes il·lustres personalitats a Madrid és curta. Tornen a València. Es proposen tornar aviat. I es proposen portar a l'opinió anglesa les impressions recollides durant aquestes setmanes d'estada a Espanya.

FRONT POPULAR

Fins ara — i esperem que també d'ací endavant — les impressions recollides són grates i favorables. Veïerem ordre i disciplina arreu. Al Nord, en passàvem alguns dies, a Catalunya, a Llevant. En el viatge des de Barcelona a València, ens detinguérem a Castelló, on passàrem la nit. I arreu s'anà afirmant la impressió que venim recollint. El poble està amb el seu Govern. L'organització augmenta visiblement. Això és el més necessari per a una lluita com aquesta es necessita la cooperació de tots. És un veritable Front Popular.

Però — ens diu el degà de Canterbury, per acabar —, aquestes són coses que a nosaltres no ens pertocuen. Són impressions per a portar amb nosaltres en viatge de retorn. El poble espanyol deu saber el que fa quan tan bé ho porta a terme. Aquest gran poble compta amb totes les nostres simpaties.

TALLER DE FOTOGRAVAT COLLECTIVITZAT

ANTONI MARTÍ

AVINYÓ, 19, PRAL. TELÈF. 17047

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA

FITO

JAUME I, 41

Telèfon 11655

LES LLETRES

Un conte de Rainer Maria Rilke

UNA HISTORIA CONTADA A L'OBSCURITAT

Anava a posar-me la capa per tal de dirigir-me a casa m'home amic Ewald. Però m'havia entretingut amb un llibre, un vell llibre, i la nit havia vingut com ve la primavera a Rússia. Uns instants abans la cambra estava clara, àdhuc els reconcs més allunyats, i heus ací que ara les coses semblaven haver estat sempre submergides dintre el crepuscle. Arreu es badaven grans flors i una lluisor tremolava entorn de llurs caixes de vellut com sobre ales de libèl·la. Ewald, el meu amic paralític, no es trobava a la seva finestra. Jo, doncs, no em väreig moure de casa. Què havia imaginat d'explicar-li? No me'n recordava. Un moment després, però, vaig sentir que algú esperava de mi aquella història perduda, un home solitari potser, un home que estava assegut lluny d'allí, a la finestra de la seva cambra obscura, amb la mateixa foscor potser que ens embolcallava, a mi i a les coses que em voltaven. Així fou com vaig començar a contar a l'obscuritat. I ella s'inclinava cada vegada més profundament sobre meu, de manera que jo podia parlar cada vegada més baix, precisament tal com calia a la meua història, la qual es desenrotlla, per altra banda, en l'actualitat. Heus-la ací:

Després d'una llarga absència el doctor Georges Lassmann retornava al seu país nadiu. Mai no hi havia posseït gran cosa. Només hi tenia dues germanes, casades totes dues. Ben casades, segurament. Revereu-les després de dotze anys era l'única finalitat del seu viatge. Però durant la nit, mentre romania desvetllat en el tren atapeït, li semblava que en realitat ell anava a la recerca de la seva infantesa, i esperava trobar-ne quelcom en els vells carrers del poble: un pòrtic, una torre, un pou, no importa quin motiu d'alegria o tristesa en el qual es reconeixeria. Un home es perd tan fàcilment en la vida! Varies coses recordava ara: el reduït pis del carrer Heinrich amb els pestells brillants i els trespols pintats, mobles escassos i els seus parents, aquells dos éssers gastats, gairebé condescendents amb tot; els dies de la setmana, ràpids i pressosos, i després els diumenges, que semblaven sales buidades, les rares visites que hom rebia rient o amb timidesa, el piano desafinat, el vell canari, el silló heretat en el qual no estava permès asseure's, un aniversari, un oncle que arriba de Hamburg, un teatre de titelles, un orgue de maneta, una invitació d'infants i algú que crida: «Clara». El doctor està a punt d'adormir-se. El tren s'ha aturat en una estació, passen llums i el martell colpeja les rodes dels vagons. Fa: «Clara, Clara». Clara — pensa el doctor completament desvetllat —, què vol dir Clara? I aviat sent un rostre, un rostre d'infant de cabells rossos i llisos. No podria descriure'l, però té el sentiment de quelcom de silencios, feble i abnegat, de dues estretes espalles de noia, comprimides encara per un vestit descolorit de tant rentar-lo. I anava a inventar-se un rostre, quan heus ací que ell sap ja que no té necessitat d'inventar-lo, que el rostre està allí, o millor dit, estava allí abans. D'aquesta manera el doctor Lassmann, no sense recança, es recorda de Clara, la seva única companya de jocs.

Fins a l'edat de 10 anys, època en què hom l'internà, havia compartit amb ella tot allò que li esdevenia. Clara no tenia germans ni germanes, i ell es pot dir que tampoc, car les seves germanes grans s'ocupaven ben poc d'ell. Però des de llavors no havia sabut res més d'ella. Com havia estat possible això? Recalca el cos enrera. Ella era una nena pietosa, recorda encara abans de tornar-se a preguntar: què deu haver estat d'ella? Durant una bona estona el turment el pensament que ella pogués ésser morta. Una angoixa infinita l'envai en el departament exigiu i atapeït. Tot semblava confirmar la seva suposició. Clara era una nena delicada; a casa seva no l'havien mai mimada i plorava sovint. Segurament devia ésser morta. El doctor no pogué suportar durant molta estona aquest pensament; molestà alguns dorments i se'n anà al corredor del vagó. Obrí una finestrella i esguardà la foscor per on dansaven espurnes de foc. S'assossega. I quan més tard tornà al seu lloc s'hi adormí malgrat la incòmoda posició.

L'encontre amb les seves dues germanes casades es desenrotlla amb un cert malestar. Tots tres semblaven haver oblidat el lluny que sempre havien romàs uns dels altres, malgrat llur estret parentiu, i tractaren en els primers moments de comportar-se com a germà i germanes. Però aviat es refugiaren, per mutu acord tàcit, dins aquell to neutre i correcte que la societat ha creat per tal de servir-se'n especialment en circumstàncies com aquella.

Lassmann es trobava a casa la seva germana menor, el marit de la qual gaudia d'una situació particularment envejable: era industrial i, a més, tenia el títol de conseller imperial. A l'hora de dinar, després del quart plat, el doctor preguntà:

—Digueu-me, Sofia, què s'ha fet de Clara?

—Quina Clara?

—No recordo el seu cognom. Aquella nena, saps?, la filla del nostre veí amb la qual jo de menut jugava.

—Ah, et refereixes a Clara Soellner?

—Soellner, això!, Soellner. Ara me'n recordo. Soellner era aquell vell horrible; però què s'ha fet de Clara?

—S'ha casat... I per altra banda viu molt apartada.

totes les portes, era rebuda a les millors cases, hom li palesava sempre molta benvolença, naturalment; tot-hom es comportava amb ella com calia. Hauria pogut crear-se fàcilment una situació — heus ací, doncs, que Clara, un dia, als dos anys de casada, marxà per no tornar més. T'imagines això: marxà. I no diries a on? A Itàlia. Un senzill viatge de plaer i, és clar, no sola. Ja l'any anterior a la seva partença nosaltres no l'havíem invitada, com si haguéssim presentit el que faria. L'arquitecte, un amic meu, un home d'honor, un home...

—I Clara? — va interrompre el doctor, aixecant-se.

—Ah, sí. El càstig del cel li ha caigut damunt. L'home amb qui se'n anà — hom diu que és un artista,

antiga companya de jocs estava realment davant seu. Cercà encara una vegada la mà d'ella i l'estrenyí; després l'amollà i esguardà la cambra, entorn seu. Semblava no contenir res de superflu. Al peu de la finestra una taula, plena de llibres i manuscrits, on Clara devia treballar. La cadira estava encara fora de lloc.

—Escriviu? — preguntà el doctor, i comprengué com era d'absurda aquesta pregunta.

Però Clara contestà sense cap encomiment:

—Sí, traduïxo.

—Per a imprimir?

—Sí — digué Clara, senzillament —, per a un editor.

Georg veié al mur algunes repro-



—Sí — digué el senyor conseller, i el seu ganivet s'esllavissà damunt el plat, grinyolant —; molt apartada.

—La coneixes també, tu? — preguntà el doctor, girant-se vers son cunyat.

—Sí... i... i..., molt superficialment; és molt coneguda ací.

Marit i muller canviaren un esguard de mútua intel·ligència. El doctor suposà que per una raó qualsevol els devia ésser desagradable de parlar d'això, i no insistí més.

Per contra, el senyor conseller, quan la seva esposa els deixà sols prenent el cafè, palesà el seu interès a reprendre la conversa sobre el mateix tema.

—Aquesta Clara — preguntà amb un somriure maliciós bo i esguardant caure la cendra del seu cigar dins el cendrer de plata — era, em sembla, una nena tranquil·la i més aviat lletja, veritat?

El doctor callà.

El senyor conseller se li acostà i amb una aire confidencial:

—Quin assumpte! No en saps res?

—Tu no ignores que no he parlat amb ningú.

—No hi fa — contestà el conseller amb un somriure subtil —. Hauries pogut llegir-ho als diaris.

—Què? — preguntà el doctor, nerviosament.

—Un assumpte, senzillament, que li ha alienat la consideració.

Aquesta frase sorprenentment vingué darrera d'una glopada de fum i l'industrial n'esperava l'efecte amb una benestança infinita.

Però un cop l'efecte fou produït no semblà pas plaure-li. Agafà una continença preocupada i amb un to nou, objectiu, i com ofès, començà:

—Hom la casà amb Lehr, l'arquitecte. Tu no el coneixes. No era un home molt vell; tenia la meua edat. Ric, acceptable, no creguis, completament acceptable. Ella era pobra, no era bonica ni educada. L'arquitecte, de totes maneres, no volia pas una gran senyora, sinó una modesta dona de sa casa. Heus ací que Clara — se li obrien

un ocell rar — com qui no fa res, perquè sí, així que varen arribar a Munic aixecà el vol i no se l'ha vist més. La deixà amb un filllet.

El doctor Lassmann es posà a recórrer l'habitació, agitad.

—A Munic?

—Sí, a Munic — respongué el senyor conseller aixecant-se també. Hom assegura que hi mena una existència molt miserable.

—Què vol dir: molt miserable?

—Home, econòmicament — féu el conseller esguardant el seu cigar —. Endemés, en general, no?, una d'aquestes existències...

Tot d'una, posant la seva mà cuidada damunt l'espatlla de son cunyat, cloquejà de satisfacció.

—Et diré que àdhuc es fa córrer que viu de...

El doctor es girà bruscament i es dirigí cap a la porta. El senyor conseller, la mà del qual havia caigut de l'espatlla de son cunyat, estigué ben bé dos minuts per tal de refer-se de la seva estupefacció. Després anà a trobar la seva dona i malhumorat digué:

—Sempre he afirmat que el teu germà tenia un caràcter estrany.

I la seva muller, que acabava de fer petar una becaina, badallà mandrosament:

—Déu meu, sí.

Quinze dies després el doctor marxà. De repent s'adonà que havia d'anar a cercar la seva joventut en una altra banda. A Munic, en un llibre d'adreces, trobà: Clara Soellner, Schwabing, tal carrer i tal número. Anuncià la seva visita i es posà en camí. Una dona esvelteta el va rebre en una cambra plena de llum i de bondat.

—Georg, us recordeu encara de mi?

El doctor s'astorà. Després digué:

—Sou vós, doncs, Clara; sou ben bé vós?

Ella captinué la seva dolça figura, de front pur, completament immòbil, com si volgués donar-li temps de reconèixer-la. Això durà bastant estona. Finalment, el doctor semblà haver trobat quelcom que li provava que la seva

duccions d'obres italianes. Una d'elles era el «Concert» de Giorgione.

—Us agrada?

El doctor s'acostà a la imatge.

—I a vós?

—Mai no he vist l'original. Es a Florència, veritat?

—Al palau Pitti. Cal que hi aneu.

—Expressament?

—Sí.

Una lliure i senzilla alegria planava damunt d'ells. El doctor aixecà el seu esguard pensivol.

—Què teniu, Georg; no volem asseure-us?

—Estic trist — balucejà —. Creia que..., però veig que no esteu necessitada com em pensava.

Clara somrigué.

—Sabeu la meua història?

—Sí, és a dir...

—Oh — féu ella interrompent-lo —, no és culpa dels homes si l'han desfigurada. Les coses que vivim no puden sovint expressar-se, i qualsevol que les expliqui necessàriament ha de cometre errors.

Silenci. El doctor:

—Què és el que us ha fet tan bona?

—Tot — digué ella amb una dolça animació —. Per què pregunteu això?

—Perquè... perquè, al contrari, sembla que hauríeu hagut de fer-vos dura. Ereu un infant tan feble, tan abandonat. Semblants infants, més tard, s'endureixen o...

—O es moren, volem dir. Bé, doncs; jo també sóc morta. He estat morta durant llargs anys. Des que us vaig veure per última vegada, a casa vostra, fins que...

Clara agafà un objecte de sobre la taula.

—Teniu, mireu son retrat. Ha quedat una mica afavorit. La seva figura no és pas tan clara, sinó més... estimada, més senzilla. Després us ensenyaré el meu fill que dorm a l'habitació contigua. Es un nen. Es diu Angelo, com son pare, el qual es troba de viatge, molt lluny.

—I viviu sola? — preguntà el doc-

tor distretament, inclinat encara damunt el retrat.

—Sí, jo i el nen. No és prou? Us explicaré per què. Angelo és vintor. El seu nom no és molt conegut. Fins aquests darrers temps ha lluitat contra el món, contra ell mateix, contra mi. Sí, contra mi també. Car feia més d'un any que continuament li pregava: «Vés-te'n de viatge». Jo sentia com li era necessari. Un dia, bromejant, em digué: «Jo o un fill.» «Un fill» li väreig contestar. I se'n va anar.

—I quan tornarà?

—Quan el nostre fill sabrà pronunciar el seu nom. Així ho convinguérem.

El doctor volgué fer una observació, però Clara rigué:

—Com que és un nom difícil haurem d'esperar algun temps encara. Angelo no farà dos anys fins a l'estiu vinent.

—Estrany — digué el doctor.

—Què és estrany, Georg?

—Que comprengueu tan bé la vida. Que alta sou i que jove! Què heu fet de la vostra infantesa? Erem dos infants en tanta de manera deslligats de tot. No obstant no es pot canviar o fer com si allò no hagués existit.

—Voleu dir que, seguint el curs natural de les coses, hauríem hagut de sofrir per la nostra infantesa?

—Sí, és justament això el que vull dir. Aquestes pesants tenebres darrera nostre amb les quals establim relacions tan febles i incertes... Existí un temps al qual lluiràvem les nostres primícies. tot el nostre començament, tota la nostra confiança, les llavors de tot allò que un dia s'hauria convertit en... I de repent sabem que tot això s'ha enfonsat en un mar, i ni tan sols sabem exactament quan. Ni ens n'adonarem. Fou com si algú reunís tot el diner que posseïeu per tal de comprar-se una ploma i clavar-la al seu capell i el rimer vent vingut se la hi emportés. Naturalment, en arribar a casa seva sense ploma només li resta preguntar-se on pot haver anat a parar...

—Us ho heu preguntat això, Georg?

—No, ja hi he renunciat. Jo romengo no sé on, després dels deu anys, quan vaig deixar de preguntar. La resta no em pertany.

—I com és que us heu recordat de mi?

—Es per això que he vingut vers vós. Vós sou l'únic testimoni d'aquell temps. He cregut que podré trobar en vós... allò que no puc trobar en mi. Un gest qualsevol, una paraula, un nom que portí alguna cosa... una explicació.

El doctor reposà el cap entre les seves mans fredes i convulses.

Clara digué:

—Jo em recordo tan poc de la meua infantesa que em sembla com si entre ella i jo hi hagi mil vides. Però ara que m'hi féu pensar em ve a la memòria el record d'un vespre. Vós vinguéreu a casa nostra. No us esperàvem. Els vostres pares havien anat sens dubte al teatre o a alguna altra banda. Tot estava il·luminat a casa nostra. Mon pare esperava una visita, un parent, un parent llunyà i ric, si mal no recordo. Venia de... de... no sé d'on, de molt lluny de totes maneres. Les portes estaven obertes, les llànties brillaven, la mare, de tant en tant, allisava la funda del sofà. Mon pare romania dempeus a la finestra. Ningú no gosava asseure's ni canviar una cadira de lloc. Nosaltres, la quitxalla, escoltàvem a través la porta. I com més tardava, més meravellós esdevenia l'hoste que esperàvem. Sí, àdhuc t'entenc que arribés abans d'haver assolit aquell darrer grau d'esplendor en què cada minut de retard ens l'apropava més. No dubtàvem pas que no vingúes. Ell havia de venir, però donem-li temps perquè esdevingui gran i puixant.

De repent el doctor aixecà el cap i digué amb tristesa:

—Però tots dos sabem una cosa: que no vingúes. Jo tampoc no l'havia oblidat.

—No — confirmà Clara —, no vingúes. I després d'un silenci:

—Però fou tan bell aquell vespre!

—Què?

—Sí... l'espera, totes aquelles llànties... el silenci... la solemnitat de tot allò.

Alguna cosa es remogué en la cambra veïna. Clara s'excusà per uns moments. Quan aparegué de nou, alegre i somrient, digué:

—Podem anar-hi tot seguit. S'ha despertat i somriu. Però, què deieu no fa gaire?

—Em preguntà precisament què és el que ha pogut ajudar-vos a atènyer... aquesta tranquil·la possessió de vós mateixa. La vida no us ha estat fàcil. Sens

(Segueix a la pàg. 11)

LES LLETRES

Xavier Benguerel, Premi dels Novel·listes 1936

Xavier Benguerel, que obtingué darrerament el «Premi Ignasi Iglésies» de la Generalitat de Catalunya, amb la seva comèdia «El casament de la Xela», acaba de guanyar amb «Suburbi», novel·la que ja resultà finalista en el «Premi Creixells 1935», el «Premi dels Novel·listes» d'aquest any.

Aquest Premi, instituit i subvencionat per l'Ajuntament de Barcelona, és concedit a la millor novel·la publicada durant l'any anterior per sufragi directe dels novel·listes de Catalunya. Aquest any, per delegació de les dues agrupacions que representen la totalitat dels escriptors catalans, ha tingut cura de la reglamentació i escrutini del premi esmentat, la «Comissió de les Lletres Catalanes» de la Generalitat de Catalunya, la qual ha sol·licitat el vot dels quaranta-sis novel·listes que figuren com afiliats d'ambdues agrupacions. El resultat d'aquesta votació, en la qual la novel·la de Benguerel ha hagut de competir amb obres tan apreciades com «Adam i Eva», de Joan Santamaria, «La farsa i la quimera», de Joan Puig i Ferrer, «Moment musical», de Carles Soldevila i «Desordre», de Ramon Xuriguera, entre altres, en coincidir amb el criteri dels jurats dels Premis de la Generalitat, que han reconegut en diverses ocasions la vàlua de l'obra literària de Xavier Benguerel, el consagra definitivament com un dels millors escriptors i novel·listes de Catalunya.

Es d'esperar que aquesta nova distinció estimularà el nostre jove escriptor a continuar la seva brillant carrera literària, amb una major exigència i un desig ambiciós de superació.

L'art de la novel·la es podria definir com l'anàlisi dramàtica de l'home vivent. Anàlisi, perquè tracta d'exhaurir el coneixement dels detalls i dels mòbils de les accions humanes. I anàlisi dramàtica, perquè aquest coneixement només pot ésser obtingut per la intuïció i per la imitació de l'acció viscuda. En rigor, tots els mitjans són bons per a arribar a aquest coneixement aventurer de l'ànima. Hi ha, però, una novel·la d'observació, que és l'organització lògica, discursiva, del passat, i una novel·la d'imaginació que passa al nostre davant, sense explicacions i sense comentaris. O, millor encara, dit amb paraules d'André Maurois, novel·listes lògics i novel·listes màgics.

En efecte, una màgia particular es desprèn de les novel·les escrites pels poetes, que utilitzen les imatges familiars de llur esperit i no fets diversos, organitzats i explicats, com els altres novel·listes. Els poetes fan de la vida una selecció molt distinta que els escriptors que malden per explicar o imitar allò que perceben llurs sentits. Hi ha molt pocs novel·listes catalans d'imaginació. Aquesta penúria prové, al nostre entendre, del fet que el nostre poble és massa concret, massa visual. Es, doncs, potser, per reacció que els nostres novel·listes s'han pronunciat per una novel·la de pura imaginació, com és el «Suburbi» de Xavier Benguerel.

El problema crucial de la novel·la deriva massa fàcilment en la posició del lector davant el llibre. En el dubte de si el novel·lista ha de descriure la realitat o simplement suggerir-la. Si el novel·lista escriu per als ulls, obligarà el lector a concentrar-se damunt de si mateix perquè pugui veure la imatge precisa que vol que vegi. Li donarà menys domini damunt els personatges, ja que mai no som tan lluny d'un individu com quan el veiem. Si el novel·lista, per contra, està relacionat amb els seus personatges per altres sentits que el visual, l'evocació arribarà més directament i amb menys d'esforç al lector. El talent del novel·lista — lògic o màgic, tant se val — consisteix precisament a partir de descripcions visuals per a ofegar-les tot seguit en un complex d'emocions i de sensacions musculars comunicades directament. A transmetre les coses íntimes i personals — secretes — per mitjà de sensacions vagues situades per damunt de la consciència.

Això és el que fa Xavier Benguerel, poeta que escriu novel·les, pur novel·lista d'imaginació. Hom oblida massa sovint aquest aspecte de la seva personalitat, que és el que illumina i explica tota la seva obra. Benguerel és, per damunt de tot, un poeta. Els seus poemes són la clau, el tema i la trama de les seves novel·les. Tant de «Pàgines d'un adolescent», la seva primera

novella, com d'«El teu secret», com de «Suburbi». Com de la seva obra dramàtica, encara inèdita, «L'endemà d'Aurora», i del «Casament de la Xela», comèdia premiada amb el «Premi Iglésies», de publicació imminent pel Departament de Cultura de la Generalitat. Benguerel ha romàs, fins avui, fidel als tres grans temes, imatges familiars del seu esperit, que donen nervi, vitalitat i vibració a la seva obra: suburbis ciutadans, records d'infantesa i amors adolescents. Un sol intent d'evasió el dugué a la provatura parcialment fracassada, per bé que apreciable, de «La vida d'Olgas».

Cal recordar els poemes de Benguerel. I rellegir-los, si volem arribar al



fons de les seves novel·les. Són uns versos mig ingenus mig ahucians, una mena de diari poètic d'emocions. Visions de carrers o de paisatges estimats, records d'amistat i d'amor, amb pàl·lids rostres tremolosos apareguts en el crepuscle dels suburbis o en la claror enlluernadora dels matins de diumenge a les platges i a les festes populoses de barri, tenen aquella complaença de sentiments que només experimenten i comuniquen els esperits sensibles que miren les coses amb la mateixa intensitat i emoció que si les veïessin per darrera vegada.

Aquestes ombres fugitives són reflectides fidelment en «Suburbi». En alguns moments la coincidència és tan absoluta que arriben a identificar-se les frases. La declaració apassionada de Quimet, abrandat de desig i amb tota l'exaltació romàntica i il·lusòria dels seus pocs anys, repetida tres vegades en la novel·la: «Però jo t'estimo com si em volgués morir» és la transposició exacta del vers d'una Elegia: «Com si estimés potser em serà dolç morir».

No és cregui, però, que les novel·les de Benguerel siguin novel·les poètiques o extensos poemes en prosa. No. La poesia hi és menys sensible en llur forma que en llur expressió. El pensament de l'autor és més líric encara que l'estil. Esdevé sovint que l'element poètic d'una novel·la sigui exterior al seu assumpte i doni la impressió d'ésser-li juxtaposat. En «Suburbi» tots els personatges senten la vida líricament. Fins l'oncle Bernat, Rossend, i els que amb ells volen ésser més arapats a la terra. Es precisament per aquest sentit líric que les novel·les de Benguerel — i no crec que això en novel·les d'imaginació tingui una importància excessiva — fallen per l'anèdota, per l'ordit, mentre que la trama és perfecta i la relació de fets impecable. I és que els fets que narra en «Suburbi» són insignificants, entre ingenus i absurds, des d'un punt de vista experimental. Però les disposicions interiors dels personatges són tan particulars, tan impressionants la descripció dels climes i dels ambients que, amb anèdotes banals o impossibles, Benguerel reïx a donar-nos una impressió general d'ahuciació i gairebé d'angoixa.

En aquest llibre hi ha, en primer lloc, el món creat per la imaginació del novel·lista i després el món imaginari que creen els seus personatges. És com una sèrie de miralls que es reflecteixen els uns en els altres i es transmeten les mateixes imatges en actituds lleugerament modificades. La voluntat del novel·lista sembla d'ésser objectiu. Les seves novel·les són, però, tan representatives de la personalitat de llur autor que, a cada moment, esperem veure'l sorgir de llurs pàgines, encara que cap personatge no tingui la més remota

semblança amb ell i que es tracti d'obres de pura imaginació. Però tot prové del centre mateix de la seva nostàlgica vida interior i dona voltes al seu entorn. Les confessions més patètiques són precisament aquelles que contenen esdeveniments que han restat latents, esdeveniments que són com allegories de la vida interior. Alguns dels llibres més bells han estat escrits així.

Un poeta francès ha dit: «Et qui donc a jamais guéri de son enfance?». Aquest vers és el fons de «Suburbi», en les pàgines en les quals Benguerel descriu meravellosament els sentiments de la infantesa i de l'adolescència. De la infantesa que ens persegueix tota la nostra vida i ens fa estimar els infants amb l'esperança secreta de recomençar amb ells — al través d'ells —, allò inefable que havem perdut per sempre més. I els de l'adolescència, aquells sentiments privilegiats que en certs éssers duren no més una època determinada de la vida, i en d'altres es perllonguen per molt de temps, a vegades per sempre. Sentiments absoluts i inexhauribles que són susceptibles de renovar-se indefinidament i que ignoren la sequedat i l'egoisme quan topen amb el dolor i la desil·lusió. Hi ha en ells com una mena de rept a l'experiència, al qual molts homes renuncien ràpidament. Sentiments que tenen, encara, de singulars, que ni la tendresa ni el desinterès no en són exclosos i que l'abnegació els és compatible amb el desig. Aquests estats de consciència, que no tenen endemà en la vida, no són tampoc exposats amb massa freqüència en els llibres, amb franquesa però sense brutalitat, com ho fa Benguerel, al qual devem agrair d'haver-nos demostrat que no són encara del tot impossibles.

L'estil de Benguerel és un estil indefinible que valora tot allò que escriu. És un accent de narrador nat, igual, simple, unit, de línia clàssica i d'una gran simplicitat. Dessota d'aquest estil mesurat i flexible transcorren uns cants misteriosos, fets de modulacions secretes, de somnis i de nostàlgies. La juxtaposició constant d'aquestes dues veus fa del llenguatge de Benguerel un instrument únic, polifònic, que no sabem comparar al de cap altre escriptor català.

No es clou sense melancolia aquest llibre encisador, escrit per un poeta de la més exquisida, dolorosa i vibrant sensibilitat. Una sensibilitat afuada de convalscent. I la d'un infant, un gran infant per a qui el món de les emocions és tota la seva vida. Així, parla voluntàriament de la infantesa dels seus personatges. És l'edat en la qual ho ha descobert tot, fins el somni, que el té avui tan presoner i al qual deu les seves pàgines millors. Benguerel té encara als sentits el contacte, el perfum, la visió i la música de les coses, de la gent humil i dels barris obrers en els quals ha après de llegir el llibre de la vida.

Després, com deia agudament Daudet, hom és acabat d'imprimir; les redaccions comencen.

La concessió dels Premis literaris de la Generalitat originà petites polèmiques, aviat ofegades i que tingueren un ressò molt limitat, perquè l'atenció del públic està ara absorbida lògicament per altres problemes, d'una importància immediata molt superior. És possible que esdevingui el mateix amb el «Premi dels Novel·listes» i és per això que tenim interès a concretar la nostra posició sobre el paper de la literatura en els moments presents.

Per a la literatura bufen avui vents de tempesta. Instrument meravellós de captació, tothom voldria utilitzar-la. Per damunt de la inundació, però, de literatura mediatitzada i proselitista, seguiran surant sempre els escriptors lligats a llur vida espiritual, als valors independents de llur art, que continuen avançant pel camí que s'han traçat sense que res ni ningú no pugui fer-los canviar de ruta. La rebellia canvia de signe. Es avui tan fàcil fer de revolucionari, que l'esperit inquiet de veres fuig d'aquesta facilitat — o d'aquest oportunisme — per trobar en la vida, i amb la vida en l'art, un sentit més profund, menys conformista.

La vida profunda està encadenada a la roca. L'epidèmia té ales als peus. Prometeu i Hermes. Mitologia eterna a la qual sempre retornem. Tota una època literària ha precedit el déu alat. Però avui ens trobem ja al davant de Prometeu, l'home ambiciós que pretengué robar als déus llurs secrets més recòndits. Les lletres — totes les arts — han iniciat un canvi de rumb. Com va iniciar-lo ja el pensament filosòfic, submergit fins al més enllà en les forges de la vida veritable. L'escriptor es troba, de cop, que les ales no li serveixen per a arribar al coneixement ple de

HOMENATGE A UN CATALA EMINENT

La miscel·lània Rubió i Lluch

Tinc damunt la taula els tres gruixuts volums que componen la Miscel·lània que un grup de deixebles de l'eminent historiador Antoni Rubió i Lluch li han dedicat en l'escaïença de complir aquest vuitanta anys.

En aquest tombant agitat de la vida de Catalunya que es troba submergida en una guerra cruenta i llarga, fa una certa il·lusió veure aquesta producció que tant diu a favor nostre i més quan convé donar al món sençer una mostra de vitalitat. És clar que els volums han estat pensats i confeccionats molt abans del 19 de juliol, però sempre és un punt favorable que ve a dir tot allò que sabem a bastament: que la cultura catalana, malgrat el mogut procés polític dels darrers anys, ha seguit la seva via per assolir aquella perfecció i aquell lloc que li correspon en el concert de les nacions sòlidament cultes.

L'il·lustre investigador complia la seva vuitantena el 24 de juliol, precisament pocs dies després que s'iniciava la lluita com a conseqüència de l'alcament militar.

La Comissió organitzadora, formada per destacades personalitats, tenia ja organitzada la festa que se celebraria per donar solemnitat al lliurament dels volums. El Govern de Catalunya — que s'havia adherit a l'homenatge — havia ofert el Saló de Sant Jordi, però l'estat de salut del Mestre Rubió i Lluch hauria decidit probablement que l'acte tingués lloc al seu domicili particular de la Rambla de Catalunya.

Voler, aprofitant l'avinentesa del present article, presentar l'excelsa figura del gran investigador, ho considero massa innocent.

La seva personalitat ben aviat es dibuixa dient que és una de les figures més glorioses del període de la Renaixença nacional de Catalunya i la seva obra una de les més intel·ligents d'aquella èra.

Feia molt de temps que existia la idea d'aquest homenatge. Fou això ran de la jubilació del doctor Rubió i Lluch de la seva càtedra d'Història Literària de la Universitat de Barcelona, en la qual havia succeït una altra figura eminent: Milà i Fontanals. No va portar-se a terme per haver-se plantejat diverses dificultats. També a Madrid hom preparava un homenatge a l'il·lustre català, que tampoc no es realitzà

l'home i del món. Que és necessari encadenar-se, dependre, servir, baixar a les entranyes de la terra en contacte de colzes amb els altres, sostingut per la superfície i no llançat per ella, d'ací i d'allà. Que no és lícit ni possible surar graciosament com un balandre, sinó que cal submergir-se com un bus. Però aquesta evolució no pot produir-se brusquement, ni és cosa d'un dia. Ni pot exigir-se amb una mena d'ordre de mobilització general.

N'hi ha prou amb la presència dels escriptors al costat del poble; amb llur adhesió, entusiasta i efusiva, a la causa de la llibertat, que és la de la pàtria i la de l'esperit. Aquesta ha estat, d'ençà dels primers moments, la posició dels escriptors aplegats en l'Agrupació d'Escriptors Catalans, que lluiten i col·laboren amb els mitjans que els són propis al costat del Govern legítim de Catalunya. Posició que estan disposats a portar fins a les darreres conseqüències, amb llur permanència al lloc d'honor i de treball, i la seva tasca obscura de tots els moments.

LLUÍS MOTANYA

per culpa de la fallida de la casa C. i A. P., a cura de la qual havia d'ana l'edició. Finalment va acordar-se preparar-li aquella Miscel·lània per a oferir-la-li solemniament el dia que complia vuitanta anys.

Va convenir-se anar decididament la seva confecció dins els «Estudis Universitaris Catalans», revista en la que Antoni Rubió i Lluch havia col·laborat força. També la publicació «Analec Sacra tarraconensia» va adherir-s'hi destinant-li un volum. I tot seguit (agost del 1935) es féu una crida al estudiosos nacionals i estrangers que obtingué tant d'èxit, que en compte de dos volums, com s'havia acordat, la Miscel·lània consta de tres.

En aquest present científic hi són tractades les matèries relacionades amb les activitats del doctor Rubió i Lluch: Història Literària, Història de Catalunya (Orient català) i Lingüística catalana i espanyola.

Els tres volums formen un conjunt de dues mil pàgines amb una sèrie d'etudis literaris, històrics i lingüístics interessants. Pot dir-se amb tota seguretat que és aquest un dels homenatges d'aquest caràcter més importants que s'han produït tant a casa nostra com arreu del món. I encara la Miscel·lània hauria pogut compondre's d'un dos volums més, ja que una vegada tant cat el termini d'admissió la comissió va rebre d'altres treballs, tots ells excel·lents, que calgué deixar de banda per impossibilitat material d'encabir-los.

Per cert que va estranyar el fet que no col·laboressin en la forma que mereixia la figura del doctor Rubió i Lluch les moltes personalitats catalanes, romaneses i gregues a les quals hom va adreçar-se. De les primeres, algunes van respondre — molt poques — i les altres ni tan sols trameteren l'adhesió que és una forma de quedar bé.

L'homenatge, que en època normal hauria revestit molta brillantor, se celebrà en el clos del seu domicili a presència d'uns pocs amics. No cal dir com el Dr Rubió i Lluch va agrair-lo.

També l'eminent historiador té acabada ja la seva obra magna: la Història d'Orient durant l'època franca, sobre tot en la part que ateny Grècia.

— Hi he treballat durant mig segle — ens deia encara no fa un any. Començava les meves investigacions el 1884. Aquest Diplomatar català — ja que sens dubte Grècia és un tros de Catalunya encastat a l'Orient — el considero la meva producció principal i ha estat la meva obsessió de tota la vida. Es tracta d'un estudi completíssim de Grècia durant el segle XIV. La major part dels materials els he trobat a Barcelona. L'obra consta de més de 600 documents, 400 dels quals són d'ací. Podeu ben creure que és el Diplomatar europeu més documentat de llengües vulgars. N'hi ha de l'acció cultural catalana i també de la militar. Els documents no són pas massa importants i si no fos que tractaven d'Atenes ni valdria la pena de recollir-los. Pub ben dir que he recollit la pols dels nostres almogàvers durant el seu pas per Atenes.

I a tothom diu que aquest treball és el seu homenatge a Catalunya.

Treballar per Catalunya: quin bell treball aquest! Heus ací l'executòria d'aquest gran investigador i eminent erudit que es diu Antoni Rubió i Lluch. glòria autèntica de la nostra Pàtria.

J. S.

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOS

FIRA DEL LLIBRE 1937

13, 14 i 15 DE MAIG

Recordeu els companys que lluiten al front trametent-los llibres

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda F. Salvochea, 3 - Telèfon 24647

LES LLETRES

COMENTARIS

Entre xiroi i caústic

Crèiem que, en el temps present, la revolució — diguem la paraula! — hauria desfet el tabolarisme de seça, fruit reclosit de penya d'Ateneu. No ha estat així.

L'hem vist reaparèixer, encara ben puixant, en la conferència de Francesc Pujols — mestre tabolaire —, donada el dia 19 d'aquest mes a la «Institució del Teatre de la Generalitat de Catalunya».

El tema de la conferència de Francesc Pujols era: «La poesia castellana dels poetes catalans». Aquest tema, posat sota un pla d'estudi, hauria cercat una finalitat docent. Però Francesc Pujols és un enamorat del fer riure a les costelles d'un tercer. Aquesta directiva — ben eixorca per cert —, ha pressionat fortament l'última etapa de la literatura catalana i ha donat uns resultats que creïem — per reacció —, que havien d'ésser rebutjats per unanimitat.

En la conferència que comentem, Francesc Pujols «clomvejà» facciosament amb J. M. Bartrina, Manuel de Cabanyes, Boscan, Pau Piferrer i Jaume Tió. Bona part dels oients hi va riure, àdhuc quan el conferenciant — donant proves d'un pessim gust —, explicà anècdotes renyides en absolut amb la càtedra que ocupava.

Fa anys que Francesc Pujols es va sentir poeta i fins és possible que, aleshores, aspirés a arribar a mestre en Gai Saber. L'hauriem preferit ocupant el lloc que ha deixat buit Francesc Mateu, a veure'l president del cantó contrari. Francesc Pujols gaudeix d'un renom, ben guanyat, d'home xiroi i caústic, i de gran barrilare literari - artístic - filosòfic - musical. Ell conrea la fama amb decisió. Fins més enllà del contingut, són barrilares el gest i els tons de veu que empra en les conferències.

«El Be negre», de pessim record — portantveu d'un burgesisme i d'una decadència catalana i catalanitzant, emparentat, per directives, amb les «charlas» del Queipo de Llano — va divulgar el mestratge facciós de Francesc Pujols, ço que sembla que obliga aquest escriptor a perseverar i els que l'escolten a anar a riure amb el que explica. No volem dir que Francesc Pujols no estigui per damunt del xafarderisme i la bilis de botiguer, afamat de negoci que aquests últims anys caracteritzà els manifesters literaris de Catalunya. Francesc Pujols, més que el safareig — que representaven ells —, representa l'Ateneu, però un Ateneu de penya i punxada, reclosit i corruptor. Els llibres d'aquest Ateneu semblen fulejats per cercar-hi pretextos de ralleria i no d'ensenyança: s'hi fa de corc de llibres com es faria, a l'Olimp, d'escarabat que deixa la boleta en el ribet del mantell de Júpiter.

Quan — resum d'una tarda de lectures —, es pot trobar una frase, entre caústica i xiroia, que faci riure, s'ha aprofitat la tarda. Quin goig quan es pot ratejar, per poc que sigui, la glòria de mossèn Cinto Verdager!

Crítica? No; faccèdia. L'esperit crític valora o silencia. L'esperit crític no cerca pretextos per a actuar en «rimera pla, fent d'Antonet a les espatlles d'un tercer».

En aquests moments, pregonament constructius, la tasca dels ateneïstes (donem a l'ateneïsmes el mal renom que li va donar el poble en els últims temps) és, més que mai, nociva.

Quan s'ha pres definitivament el partit de trobar defectes i no qualitats, quan sembla més interessant saber que un autor porta banyes o que ha mort físic, que conèixer-li l'obra, no s'és d'aquests temps de construcció. Cal que, amb fermesa, les nostres institucions tanquin la porta al nihilisme. Si no existeix res, per què lluitem? Si no tenim res, què ens avala?

Parlem així generalitzant i no concretant-ho tot, precisament, en Francesc Pujols. La seva conferència ens ha portat l'avinentosa de la constatació.

Fa anys que riem massa i cal que actuem amb seriositat. Entre els que escoltaven Francesc Pujols n'hi havia que no reien i fins escoltàrem algun comentari agressiu: «Avui bombardeig i xiroïsmes de Francesc Pujols: dues calamitats damunt de Barcelona».

Que Francesc Pujols, per al futur, tingui tant en compte els que riuen amb el seu fer riure, com els qui en protesten.

Angoixes

«Visc un estat d'inacabable «angoixa». M'ho confessa un amic. Com analitzar aquesta angoixa?»

L'amic s'angoixa de tot. L'angoixa l'observació que fa dels molts rellotges que hi ha parats a Barcelona: «Marquen el desconcert actual, immobilitats en la diversitat d'hores que ha volgut fixar l'atzar en les numerades circumferències.» L'angoixa el florir inútil de les roses primaverals. L'angoixa els dies amb sol i els dies rúfols. I fa aquestes confessions recolzant-les en una sensibilitat estètica, per a no dir que l'angoixa les perspectives d'un dia amb poc pa o les possibilitats que li calgui deixar el llit per a cercar un refugi contra les incursions aèries.

Què és l'angoixa? Res! A Kierkegaard l'angoixava el pecat. (L'Estelrich ens havia parlat molt de les angoixes d'aquest anticontemplatiu que féu amb l'angoixa elucubracions d'un subjectivisme exasperat).

L'angoixa es nodreix de possibilitats, de fluctuacions entre el que es tem i el que es desitja; és un flux i reflux de sentiments contradictoris, una lluita imprecisada entre el que atrau i el que repelleix.

Avui gairebé no existeixen els angoixats estil Kierkegaard. La mística hispànica — ja tan llunyana —, és plena de sanglots d'angoixa. Els «ardents» castellans són angoixats per un pecat d'origen i per la influència del dimoni diabòlic — l'home natural —, que sentien dansar dintre d'ells. Freud constata que el pecat no és sinó un derivat particular de l'angoixa.

No ens interessem, però, els angoixats pel cristianisme, cada dia més remots, ni ens interessem, diguem-ne els angoixats pel pensament. Ens interessem els angoixats pels temps actuals, allunyats ja de l'especulació abstracta.

Plató deia que l'instint mai no pot ésser pensament. És cert. Els angoixats d'ara no són angoixats especulatiu, són angoixats físics. Senten — com la sent l'amic —, l'angoixa després del que voldrien i del que tenen; de l'habitud que es desfà i la reposada immobilització que no es precisa. Són angoixats burgesos, fruits d'uns temps de canvi definitiu i bruscat.

Un llibre de Louis Artus, llegit fa algun temps, «Paix sur la Terre» — llibre per altra part sense importància —, ens mostrà una França en angoixa, per la por d'una guerra imminent. Anglaterra també ens podria ésser

ser mostrada. Una societat amb dogals de por, troba una mena d'exaltació especial en el pànic, però aquesta exaltació té els seus baixos en un angoixament col·lectiu.

El llibre de Louis Artus va dedicat a Hitler i crida el prec: «d'una sincera reconciliació que cap francès no deixarà d'escoltar. (Ai com el temps esqueixa esperances!) Ací l'angoixa (l'angoixa del llibre que esmentem es fa sentir en la política mundial), és feta d'una convicció sense base de convenciment, convicció que sembla voler enfonsar dintre els cervells de cada individu, martellejant, martellejant, que de tots els mals que amenacen l'home, mort, malalties, cataclismes, l'únic que es vol evitar debades és la guerra, això malgrat que s'hagi arribat a tot per evitar-la».

Travessem temps de gent «angoixada», com ho és l'amic. Nosaltres no som encara presoners de l'angoixa col·lectiva, follia perillosa, estat morbós. Tenim, però, els exemples del que pot l'angoixa quan es nacionalitza, engendrant pors, fent-se recer de claudicacions.

L'angoixa és sempre subjectiva. I tots sabem que la subjectivització, si bé pot arribar a fer pressentir, no pot arribar a fer conèixer. El subjectiu és el que engendra més desviacions i més errors.

Els rellotges públics de Barcelona, parats en hores diverses, poden per als angoixats, marcar el desconcert actual. Per als altres poden marcar una tasca tan alta a complir que pot fondre en una hora totes les hores enganxades en la immobilitat passatgera dels rellotges. També els altres poden saber que ni la sang ni les roses no floreixen mai inútilment.

Cal que les angoixes, que no són res, siguin estrangulades com aquest altre no-res que són els fantasmes.

RAMON VINYES

LA MASCOTA DE LA REVOLUCIÓ



El més petit de tots
PREU: 3 PTES.

L'OCASIO

Per NICCOLO MACHIAVELLI



On vas corrent, que quasi no se't veu,
dona, de tantes gràcies adornada?
Qui ets? Com és que dus una ala al peu?
— Jo sóc l'Ocasio, de poc notada;
i la raó que sense atur m'agiti

Nocturn al mar

Marí silenci ondulat
en una mar sense platges.
Matxos agònics dormint
en el dors de les onades.
Horitzó del meu davant:
blanc contrabandista d'albes.

Oh, mar de nit sense límits!
Oh, lluna presa en les algues:
esguard de grumet difunt
damunt d'un vaixell fantasma.

Allà en l'horitzó llunyà
cauen estrelles a l'aigua;

els pescadors somniosos
hi van amb les seves barques
i, amb el cor blanc com la lluna,
hi paren les seves xarxes.
Després se'n van al cafè
i se les juguen a cartes.

Colombina i Pierrot

Colombina és el desig
i el Pierrot és el plany
estèril perquè sap prou
que aquell no florirà mai.

L'escriptor i la revolució

Per ERICH ARENDT

La revolució es guanya, no solament amb les armes, sinó també amb els cervells. Aquesta asseveració ha estat provada, moltes vegades, per la història. La vida, l'experiència, la societat formen i canvien la consciència



Shakespeare

dels homes, i la consciència dels homes canvia de nou el món... «la teoria revolucionària esdevé la força revolucionària, si ella agafa les masses». No són els discursos flamejants de Tomàs Müntzer, els escrits dels enciclopedistes i propulsores de la Revolució francesa, o les tesis i ensenyances de Marx i Lenin han marcat fites en la història i preparat i realitzat les grans transformacions de la societat humana, sinó que també han estat els poetes i els grans escriptors, que han ajudat a canviar i a subvertir el pensament de llur època, han mostrat als homes coetanis llur camí, els han donat les armes amb les quals ha estat assaltada la Bastilla de l'opressió espiritual, moral i física.

I, mentre ells influïen en la vida de llur època, mentre ells performaven la gran força social en el destí, en el sentiment, en el pensament i en el comerç dels homes, foren ells mateixos, per a les aparicions immarcescibles, els elets de la humanitat. Com més forta és la influència de la realitat d'una època social en les obres dels escriptors, més forta és també la influència de les obres sobre l'època.

Com menys arbitrarietat, subjectivitat, il·lusió són posades en l'obra, tanta més veritat l'obra reflecteix i més gran és la seva importància i eficiència en la societat humana. En tal sentit, els famosos poetes i novel·listes, els entrenadors del poble, hi aporten la més profunda justificació per al destí de la humanitat. Els millors de la literatura

mundial no han temut mai de prendre llur posició. I si ho feren, ho feren a la manera més radical; car llurs avenços i impulsos en el camp de la veritat i en els nexes de la societat i la vida, sovint i contra llur propòsit i voluntat, els posaren al costat de la classe lluitadora pel progrés del gènere humà.

La plasmació poètica de la naturalesa autèntica humana els permeté descobrir l'home de llur època. La revelació de la Veritat significava la revelació de les forces que obraven dintre de l'home i dintre de la societat en tant que era possible dintre els límits imposats per l'ésser social.

Shakespeare se situà al costat dels reialmes contra el poder principesc. Amb aquest partit pres, ell va col·locar-se en el poder històric progressiu del seu temps. I, per allà, destruí la llum i les ombres, i destruí la llum i les ombres a manera molt rica. L'evolució econòmica i social del seu temps no li permeté de comprendre que la massa fóra un temps portadora de la història. I així, l'home del poble, en els seus drames, no és mai un realitzador de l'acció dramàtica, sinó un ésser passiu, objecte de la història, o un arlequí.

La «Divina Comèdia» és una sublim professió de fe política i religiosa, una epopeia fanàtica. El somni de Dant d'un gran Estat italià unificat constituïa l'adhesió fervorosa a les forces del seu país, les quals lluitaven per aquest objectiu polític progressiu de l'època. Dant prengué partit: llançà amb odi letal tots els enemics al purgatori, els condemnà a l'infern... i creà una de les més lluminoses obres artístiques de tots els temps.

Les obres de Tolstoi i de Gorki han preparat el terreny sobre el qual han marxat els pagesos i les masses treballadores russes. Lessing, Schiller, Heine, Büchner, Herwegh, han ajudat a fer trontollar a Alemanya la reacció cruel i fogosa. Adhuc l'ecclèctic «olímpic» Goethe prengué partit. La tragèdia de Margarida era el senyal de lluita contra la moral social. En la seva «Hermann i Dorothea» creà una epopeia glorificant la jove burgesia alemanya. Shelley a Anglaterra, Ibsen a Escandinàvia, Cervantes a Espanya, Anatole France a França, Walt Whit-



Lessing

man als Estats Units, tots compregueren que l'escriure era immiscuir-se, prendre part en les lluites socials de llur temps. Ells compregueren que el gran escriptor ha d'ésser «polític», és a dir: parcial, perquè la veritat no plana fora de la societat, o sigui en les «pures esferes» per damunt dels partits, sinó que ha d'ésser trobada enmig de la lluita de les diverses forces socials. Solament pot ésser albirada des de la riba, on es trenquen les onades d'una nova societat millorada; que la veritat només ha d'ésser contemplada de baix, la qual lluita per l'eixamplament de l'espai de vida humana, i al costat de la classe que prepara el terreny d'un nou temps i entra en la nova època històrica.

La tasca primordial dels grans novel·listes consisteix a revelar i representar la realitat en les seves veritables relacions i, al mateix temps, en les seves profundes contradiccions, que solament es deixen interpretar per la realitat mateixa de les lluites socials.

Balzac abandonava el món de les il·lusions per a constatar amb esguard clar, que el món sensible i natural de les persones no existeix en la realitat, que hi ha lleis més fortes que les de l'amor pur i de l'amistat i de l'ànima».

(Passa a la pàg. 11)

RAMON BECH I TABERNER



CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 14655

«Sovietskaia Música», N.ºs 2-3, 1937

Acabem de rebre els números, corresponents als mesos de febrer i de març d'aquest any, de la magnífica revista «Música Soviètica». Els dos números es troben sota el signe de Puixkin, l'aniversari de la mort del qual acaba de celebrar tot el món civilitzat.

El número 2 és iniciat per un article molt documentat de B. Iakovlev, sobre «Puixkin i la música», que ens dona una idea completa de la repercussió d'impressions musicals en les diferents obres del poeta. L'article és acompanyat de la reproducció d'alguns gravats contemporanis i d'una aquarella magistral de Puixkin, del pintor P. Sokoloff (de l'any 1830, en colors). Segueix un estudi de M. Pequelis sobre «Puixkin en la lírica de romances dels compositors soviètics», que analitza particularment les «Romances» de Gaigeroff sobre versos puixkinians, i un altre sobre la «Puixkiniana» del compositor Kovali. Entre els treballs, dedicats a la música soviètica, esmentem el de Polianovski sobre «Contes sobre pescadors i peixos», del compositor G. Polianovski (poemes de Puixkin) i el d'A. Livschitz sobre «L'obra d'Ivanoff-Radkevitz», els dos amb abundants exemples musicals. El número porta una bibliografia completa de totes les composicions soviètiques, inspirades en obres de Puixkin (cançons), simfonies, músiques de film, radiofòniques i escèniques, ballets, cors, etcètera).

El número 3 conté, entre altres, els treballs següents: V. Iakovlev, «Puixkin i els teatres d'òpera russos» (amb reproduccions interessants de documents contemporanis); Xochlovkin, «Les romances puixkinianes de S. Feinberg»; A. Alshvant, «La novena simfonia de Beethoven»; informació nacional i estrangera; bibliografia, suplementos musicals, etc.

L'ESTRENA, EN LENGUA ALEMANYA, de la comèdia «El testament de la tia Carolina», d'Albert Roussel, ha tingut lloc, el 18 d'abril, al «Teatre Nau Alemany», de Praga.

AL TIVOLI

Un gran festival folklòric

Divendres passat tingué lloc, al Tivoli, un interessantíssim festival gallego-aragonès-basco-català, organitzat per la Secció de Festivals del Comissariat de Propaganda, amb la col·laboració del Sindicat Unic d'Espectacles Públics.

L'art folklòric de les diverses terres ibèriques ofereix de nou un interès palpitant, i més encara en aquests moments que la lluita comuna contra l'enemic comú ha establert els lligams més estrets i més cordials entre les diverses terres de la Península. Intervingueren, en el Festival, el «Coro Lonxe d'a terra», que interpretà, sota l'experta direcció del mestre Castells-Casas, tot una sèrie de cançons populars, tan difícils com impressionants; la «ronda-



L'excel·lent orfeó gallego «Coro Lonxe d'a Terra», que ha intervingut, sota la direcció del seu mestre A. Castells Casas, en el Festival

La constitució de la Secció «Música» del Casal de la Cultura

La lluita al front musical (Informe del company Otto Mayer)

Companys: Quan fa uns quants mesos va sorgir entre nosaltres la idea de crear a Catalunya un «Casal de la Cultura», a la manera de la magnífica «Maison de la Culture» de París, molts de nosaltres, que estem treballant des del primer dia de la sublevació militar-feixista, al servei de la revolució, ens vàrem demanar, si ja ens podem permetre gastar una part de les nostres energies per al «luxu» d'una creació cultural. Dic el luxu, perquè fins ara, la cultura era considerada efectivament com el luxu d'una petita capa de la societat. Quin percentatge de la població de Catalunya — demano — haurà pogut sentir, fins ara, una «Cantata» de Bach o una Simfonia de Beethoven o haurà vist una funció d'òpera al Liceu o adquirit els elements rudimentaris d'una cultura musical? Suposo, companys, que estarem tots d'acord que aquest percentatge es redueix a una xifra mínima.

Aquesta separació injusta i inhumana entre les dues esferes vitals: l'esfera de la cultura i de l'art, al servei d'una petita minoria, i l'esfera de la realitat, que comparteix tot el poble, no pot subsistir. Aquesta separació és l'expressió d'un estat de coses que s'ha liquidat definitivament amb la data gloriosa del 19 de juliol i s'ha de convertir en una nova realitat, en la qual el poble, no solament comparteix totes les càrregues de la realitat, sinó que participa, al mateix temps, en totes les manifestacions espirituals que donen un sentit a la vida humana. Ens hem, doncs, adherit espontàniament i entusiàsticament a la idea de crear un «Casal de la Cultura», perquè estem convençuts de la necessitat imperiosa de guanyar les batalles al front cultural al mateix temps que els nostres heroics batallons guanyen les batalles al front militar.

Jo crec, companys, que els nostres propòsits no seran fàcils de realitzar. Ens hem d'adonar amb tota claredat, que ens espera una lluita, que no guanyarem al front cultural sense posar-hi el nostre màxim esforç, que hi haurà víctimes i, potser, desfetes; en una paraula, que no podem considerar el «Casal de la Cultura» com una associació intel·lectual més, com ja n'hi ha tantes a Catalunya, sinó que es juga ara l'esdevenidor de tota la nostra cultura.

Tots els que estem reunits ací sabem prou bé que, fins ara, no hi havia un veritable ambient col·lectiu de la vida cultural. Tota la vida musical a la nostra ciutat es limitava a uns quants concerts i a algunes funcions d'òpera que, gairebé exclusivament, anaven a benefici d'una petita minoria de la societat, el poder social i econòmic de la qual es troba avui liquidat. Seria completament inútil voler fer ressuscitar les formes tradicionals i ineficaces de fer música, perquè la base d'aquesta organització musical, la classe dominant de la societat, ja no existeix, sigui per haver perdut definitivament el seu predomini social-econòmic, sigui per haver fugit a l'estranger.

La tasca que ens cal fer a nosaltres és, doncs, formidable. Per a nosaltres es tracta ara, ni més ni menys, que de crear de nou tota l'organització de la nostra vida musical; de cercar els mitjans més eficaços per a la divulgació popular del nostre art; d'incorporar les masses populars a la nostra vida musical; de discutir els millors mètodes de pedagogia musical; en resum, de crear, a Catalunya, un art musical, o, millor dit, un veritable front musical que permeti reintegrar la música a la realitat i de suspendre per sempre les barreres que separen l'esfera cultural de l'esfera social, i, amb això, l'art i l'artista de les àmplies masses populars.

Aquest gran objectiu de la nostra iniciativa, que comprèn per a nosaltres una enorme responsabilitat davant les generacions futures, només es deixarà realitzar si hi posem el nostre màxim entusiasme; si deixem de banda tots els personalismes i tota falsa ambició egoista; si hi col·laborem tots amb un veritable esperit de cordialitat i de companyonia; si fem una selecció rigorosa dels millors especialistes entre nosaltres i els posem en els llocs que corresponen als conceïments i al temperament de cada un perquè donin el màxim rendiment en la nostra obra comuna; en una paraula, si arribem a crear a Catalunya l'ambient col·lectiu i popular per a la nostra música que fins ara li ha mancat.

Si hem de constatar que no hi havia, a Catalunya, un ambient per a la música, això no vol dir de cap manera que no hi havia iniciatives personals de gran valor i que no s'hagin produït obres importants. En tots els sectors de la nostra vida musical hi ha músics que, sense éssers afavorits per l'ambient, i moltes vegades contra aquest ambient hostil, han treballat incansablement, músics de grans capacitats, que no s'han desanimat mai en el seu aïllament. En un ambient més propici, per exemple, cada nova obra d'un compositor català hauria significat un veritable esdeveniment nacional; aquí només coneixem fragments de la seva producció i hem d'esperar que s'imposin des de l'estranger — perllongació típica d'un altre cas ben conegut a Catalunya, el cas de Pau Casals, el mestre genial, l'art sublim del qual tot just fou abastat al seu propi país, al començament de la seva carrera.

Companys: La nostra tasca consisteix, doncs, a crear noves condicions per a la nostra vida musical, en no permetre mai més que les masses populars es vegin obligades a viure d'esquena a la música i que els grans talents musicals hagin de viure aïllats i apartats de la realitat, sense poder donar un rendiment fructuós per a tot el poble de Catalunya.

VERS LA CREACIÓ D'UN «CANÇONER ESCOLAR»

Bases d'un concurs poètico-musical

A propòsit de les trenta places de professors d'educació musical suara concedides per la Conselleria de la Generalitat, creiem d'oportunitat exposar a la consideració dels elements directius unes suggerències encaminades a l'obtenció de resultats eficients derivables de la implantació d'aquesta tasca important que evidentment inclou una tal formidable responsabilitat, que no sabríem calcular-ne una altra de major envergadura si tenim en compte el que això suposa per a les generacions futures i per a la Música en l'esdevenidor.

Sigui quin sigui el mètode o procediment que els professors emprin per a l'educació musical a les escoles, no podran sostreure's ni evadir l'ensenyament de cants o cançons, que al nostre entendre no haurien d'ésser escolliades a l'atzar, sinó compostes expressament, amb una graduació lògicament pedagògica i progressiva atenint-se a l'ambient de les veus i als intervals, i, quant a la qualitat, al millor del millor, perquè cal que considerem que aquests primers cants que l'infant acceptarà com a millors de tots (perquè l'infant intueix i sap que el millor és per a ell) hauran

L'elecció de la Comissió executiva

Diuenge passat va tenir lloc, al Casal del Metge, l'assemblea constitutiva de la secció «Música», del Casal de la Cultura. Presidí el mestre Barberà i obrí la sessió a dos quarts de dotze.

S'adreçà als reunits i remarcà la necessitat d'establir una relació activa amb les altres seccions del Casal, perquè fins i tot amb les que ens semblaran més allunyades de l'òrbita musical, possiblement hi trobarem afinitats, quan no recíproca influència.

Després d'exposar alguns casos que justifiquen la seva tesi, invità els reunits a elegir la Comissió executiva que ha de regir la secció.

Prieto creu que abans de prosseguir la reunió cal nomenar la mesa de discussió.

Obradors opina que el més lògic és que la formin els membres de la ponència. Així s'acorda.

Com a secretari d'actes és elegit Torrens-Maymir.

Tot seguit Prieto expressa la temença que algú vulgui tergiversar les finalitats del Casal de la Cultura, que són estrictament de difusió cultural. Pel que fa referència a la nostra secció, creu que al costat dels anomenats professionals han d'actuar els aficionats a la bona música. Advoça perquè els components de la Secció, segons llur especialitat o afinitat, s'acoblin en sub-seccions per tal que llur labor esdevingui encara més profitosa.

Parla dels problemes greus que la revolució planteja, entre ells el de la ingerència en la vida musical d'elements no prou iniciats, als quals, però, no nega la bona voluntat. Cal vetllar per la bona música i sortir en defensa de la Cultura.

Obradors fa remarcar que l'únic objectiu que ens porta al Casal, és l'ideal de la Cultura.

Otto Mayer dona un informe sobre la finalitat de la Secció de «Música» que publicuem en aquesta mateixa Secció.

Obradors insisteix que a la Ponència, al costat d'alguns elements ponderats, figuri gent jove, no tant pels anys com per l'esperit, que faci del Casal un organisme viu i dinàmic.

Barberà intervé en la discussió; concilia els criteris oposats i proposa el company Eduard Prieto com la persona més indicada per a exercir el càrrec de secretari general de la Secció.

Queden elegits, per a integrar la Comissió executiva de la Secció «Música», els companys següents:

Eduard Prieto (secretari general).

A. Torrens Maymir.

Enric Roig.

Sants Sagrera.

Otto Mayer (secretari de propaganda i organització).

Els càrrecs de vice-secretari, secretari de finances i secretari de relacions, seran distribuïts en la primera reunió que celebrarà la Comissió.

Новые
Детские
Песни

МОСКВА МУЗГИЗ 1936

Portada d'un dels nombrosos Cançoners infantils, publicats a la Unió Soviètica

solament, sinó als horribles acompanyaments improvisats que moltes vegades hem hagut de lamentar) i amb el fi principalment d'unificar, ordenar i orientar la trajectòria amb miras a un bé màxim i segur, ens sembla del tot pertinent la necessitat de crear uns concursos, l'un literari, per a la lletra dels cants, i l'altre musical, per a la melodització i acompanyament al piano de les lletres, i d'aquesta manera formar el nostre Cançoner escolar.

El concurs literari hauria de consistir fent una crida a tots els poetes de parla catalana i castellana per a compondre poesies de curtes dimensions, tot el més de tres o quatre estrofes, pròpies per a ésser cantades, enteses i viscudes, pels infants; això que sembla fàcil, és pràcticament difícil a judicar per les poesies que molts dels nostres poetes escriuen i que resulten més per a gent gran que per a gent xica; aquestes poesies haurien d'estar inspirades per la simplicitat i la ingenuïtat pròpies de les diferents edats o graduacions escolars. A les cançons del grau maternal (dels 3 als 6 anys) caldria que s'hi emprés un vocabulari propi i diferent dels altres graus. Les poesies s'haurien de presentar col·leccionades per graus, fent-ne almenys tres divisions: les del grau maternal, de molt curtes dimensions; les corresponents als altres graus, de tres o quatre estrofes tot el més, de sis a dotze lletres per cada grau i que cada volum constés d'un mínim de 18 lletres o d'un màxim de 86. Que el jurat qualificador del concurs tingui tant el dret de premiar les lletres que cregués més dignes de cada col·lecció de grau sencera, així com també totes les d'un volum sencer o diferents volums.

Per això caldria que cada lletra o poesia anés numerada i classificada en el grau corresponent o sigui «Grau maternal», «Primer cicle» i «Segon cicle»; que es poguessin també presentar solament col·leccions pertanyents al grau maternal o a un primer o segon cicle; sempre, però, atenint-se al mínim fixat per a cada col·lecció.

Concurs musical. Una vegada premiades les poesies, convocar el concurs per a musicar-les a una veu i amb acompanyament de piano i atenint-se sempre a les circumstàncies pertinents a cada grau o cicle; l'acompanyament de fàcil execució i per al grau maternal i primer cicle que la melodia sigui a la veu superior del piano i en el segon cicle a criteri del compositor. Per al grau maternal, l'ambient hauria d'ésser de tres a cinc notes; per al primer cicle, dins l'àmbit de vuitena, i per al cicle segon a una desena com a màxim. No som partidaris de les cançons a dues o més veus per la raó experimentada que només agraden a aquells escolars que canten la primera veu; per això admetriem el cànon a dues o més veus i aquelles estructures rigorosament contrapuntístiques a semblança de la forma invenció.

Creiem del tot imprescindible, però, fer conèixer i sentir la nostra (Segueix a la pàg. 91)

LA VIDA ECONOMICA

La indústria metal·lúrgica dins l'economia belga

Ocupa prop de la cinquena part de la total població activa

Un opuscle sindical belga dona unes dades interessants sobre el paper que juga la metallúrgia a Bèlgica.

Ens assabenta principalment que les diverses branques d'aquesta indústria ocupen el primer rengle dintre la repartició de la població activa del país amb 259.094 persones sobre un total de 1.509.404 assalariats i empleats.

Llur repartició és com segueix:

Caps d'empresa.	21.089
Auxiliars dels caps d'empresa.	4.225
Empleats	27.002
Obrers	206.788
Considerat per branques d'indústria, aquest repartiment dona:	
Construcció de màquines i d'utilitat mecànica	106.634
Siderúrgia i subproductes	40.836
Ferreria	24.687
Objectes i treballs especials en metall	22.572
Ferreteria, serralleria i fumisteria	22.200
Treballs dels metalls corrents, no de ferro	10.788
Fabricació d'armes portàtils	3.743
Eines de cuina	3.640
Ganiveteria	708

La construcció mecànica és la branca més important, amb el 41 per 100 del personal; després ve la siderúrgia, amb 15,8 %.

Des del 1910 al 1930, la població metal·lúrgica del país ha passat de 227.826 a 259.095 unitats, o sigui un augment del 13,6 %. No obstant, a les províncies de Hainaut i de Liège, les més importants des del punt de vista de la indústria dels metalls, el nombre dels metal·lúrgics ha augmentat solament en un 10 %, quan l'augment és del 57 % pel que respecta a la província d'Anvers i del 12 % a la de Brabant.

Les províncies de Namur i del Luxemburg han vist disminuir llur població metal·lúrgica del 5 % i del 26 %. Això ha estat conseqüència de l'esgotament dels jaciments de minerals de ferro.

A la província de Limburg el nombre de metal·lúrgics ha augmentat del 24 %.

Es veu, doncs, dibuixar-se netament un desplaçament de la indústria metal·lúrgica cap al Nord. Aquest desplaçament és afavorit per l'atracció que exerceix el port d'Anvers, per la facilitat dels mitjans de comunicació amb aquest port, per les facilitats del transport de la mà d'obra, pel desenvolupament de la regió hullera de Campine i per la descentralització afavorida per l'electrificació.

Cal remarcar que les noves fàbriques metal·lúrgiques de les províncies de Brabant, d'Anvers i de Limburg són, sobretot, empreses de mitjana importància i, fins i tot, petites empreses que s'ocupen de la fabricació de productes acabats, del muntatge de les màquines, etc.

De totes maneres les províncies de Hainaut i de Liège segueixen essent les principals productores de productes metal·lúrgics.

Sobre les 5.899 societats industrials i comercials que tenia Bèlgica l'any 1935, 599, o sigui el 10 %, tenen una activitat que interessa la metallúrgia.

Per un capital de 24.000 milions i mig de francs belgues invertits a les empreses comercials industrials, 3.812 milions, o sigui el 13,4 % són invertits en societats metal·lúrgiques.

La metallúrgia juga un paper de primera importància dintre el comerç exterior de Bèlgica. L'any 1935 ha exportat 4.035.000 tones de productes de metallúrgia, per un valor global de 4.499 milions de francs, o sigui a 1.115 francs la tona.

Aquest mateix any les importacions han ascendit a 592.000 de tones per un valor de 1.630 milions, o sigui a 2.759 francs la tona.

Bèlgica compra, doncs, productes més cars que els que ella ven. La seva indústria metal·lúrgica, doncs, ha de desenvolupar la fabricació dels productes acabats i dels productes de qualitat.

Guanyarà la pròxima guerra, qui tingui més mitjans econòmics

ITALIA COMPRA GRANS CARREGAMENTS DE BLAT

Els preus mundials del blat varen pujar no fa gaires dies, com a conseqüència d'anunciar-se per part d'Itàlia la compra de nous carregaments de blat australià, quan Roma ja havia efectuat grans importacions. Les noves compres han afectat fins i tot uns carregaments que ja estaven en curs de transport cap a Europa i que hauran de canviar de ruta.

L'autarquia alemanya

La manca de matèries primeres El proveïment en matèries primeres de les indústries metal·lúrgiques alemanyes, esdevé cada dia més precari. A les ciutats industrials del Sud-Oest les demandes de metalls solament poden ésser satisfetes a raó del 60 %; és solament en el cas que les empreses es comprometin, en virtut del pla de quatre anys, a lliurar el 40 % del material usat al dipòsit central que les demandes seran plenament satisfetes. Aquesta situació provoca una desorganització profunda de les indústries.



—Si em volguéssiu deixar un parell de cabells nous... Vull fer tornar gelosa la meua dona. (Weekly Telegraph)

INFORMACIONS D'ECONOMIA AGRÍCOLA

L'assegurança de les collites als Estats Units. — Als Estats Units un comitè governamental acaba d'examinar un projecte relatiu a l'assegurança de les collites. Aquest projecte ha estat proposat per la «National Grange», l'organització més important d'agricultors. Segons ell, els agricultors podrien assegurar-se voluntàriament contra les conseqüències de les males collites. L'estat garantiria una collita normal per a les regions en correu. Les primes serien pagades en espècies, és a dir, amb una part del producte assegurat que serviria per a constituir una reserva nacional. Les collites a les quals hom proposa aplicar el projecte, són productes de base com el blat, el morenc i el cotó.

Diverses objeccions han estat fetes al projecte. L'una és la dificultat de mantenir la condició voluntària a l'assegurança i l'altra que no serà possible constituir les reserves necessàries si durant els primers anys les collites són dolentes.

Esforços iugoslavs a favor del conreu del cotó. — El govern iugoslau acaba de promulgar un decret d'encoratjament del conreu del cotó de la Sèrbia meridional. Aquest conreu ha de reemplaçar l'opi, el conreu del qual esdevé de dia en dia menys remunerador i ha d'alliberar Iugoslàvia de la dependència de les importacions de cotó de l'estranger. S'espera poder portar el conreu de cotó, en els pròxims anys, de 50 a 500 vasons anuals, xifra que representa aproximadament un terç de la demanda nacional. Les filatures de cotó seran obligades a adquirir cotó indígena fins a exhaurir-ne les existències i les importacions de cotó no seran permeses mentre hi hagi cotó indígena disponible. Ultra això, una «taxa de control», l'import de la qual seria fixat anualment, serà aplicada a tot el cotó en brut, als filats i als productes cotoners importats, a més a més del dret de duana ordinària. L'import de la taxa serà destinat a un fons especial i servirà per a promoure el conreu de cotó i desenvolupar les organitzacions cooperatives de plantadors de cotó de la Sèrbia meridional.

Les exportacions del monopoli trec de grans, el qual disposa d'estocs molt elevats, començaran immediatament. S'ha rebut d'Itàlia una comanda d'assaig de mil vasons, pagables pel sistema de compensació, i s'esperen altres comandes d'Alemanya. Hi ha qui declara que els estocs de sègol trec són suficients per a les necessitats indígenes, però d'altres calculen que caldrà importar-ne per a proveir suficientment el mercat interior. L'ordi trec és sol·licitat pel mercat mundial i és cotitzat a preus molt satisfactoris, però a causa de la forta demanda interior, queda molt poc ordi disponible per a l'exportació, cosa que podria ésser compensada si, gràcies a una reducció dels drets duaners, el preu del morenc pogués reduir-se. Quant a la civada, hi ha molt poques transaccions.

Reducció dels estocs mundials de blat. — Les xifres publicades per la Revista Internacional d'Agricultura acusen un dèficit en els proveïments mundials de blat per a la campanya 1937. L'excedent exportable està estimat en 426 milions de bushels, però les necessitats mundials, d'importació es calculen en 545 milions de bushels contra 500 milions el darrer any. Caldrà, per tant, recórrer a les reserves acumulades en els anys precedents. La producció mundial de blat el 1936, sense comptar Rússia, Xina i Turquia, és un xic inferior a la producció, ja bastant reduïda, de l'any passat. Entre els països exportadors, la producció del 1936 és lleugerament superior a la del 1935, a causa dels excel·lents resultats dels països danubians i de la collita prevista per l'Argentina. Tanmateix, la producció de l'any és una de les més febles de l'acabament de la guerra ençà. Els estocs exportables, els quals el primer d'agost del 1933 s'elevaven a 625 milions de bushels, arribaran amb prou feines a 125 milions de bushels el primer d'agost del 1937. Es fa remarcar que si la collita de l'Amèrica del Nord hagués estat normal només un sol cop en els darrers quatre anys, el stock probable l'agost del 1937 haurien estat amb prou feines inferiors al del 1933.

ELS VEINS DE ZUMAYA HAN QUEDAT REDUÏTS A MENYS DE LA MEITAT

Acaba d'arribar a Bilbao un nou contingent d'expulsats de Zumaya, compost de dones i nens. Com els anteriors, se'ls obligà a dirigir-se al front, exposant-los al perill d'aquell, sense cap consideració ni al sexe ni a l'edat.

Dones i nens hagueren de dirigir-se a les posicions lleials de Sequitro per travessar les línies de foc.

Els facciosos, que dominen aquella vila, continuen l'obra, que és tàctica seguida per tots els que actuen en aquella regió, d'arrencar de les seves llars indefensos i debils éssers per a fer-los passar al camp de la República.

No ho fan perquè els considerin desafectes a llur ideologia, que per a aquests tenen altres procediments més expeditius, sinó per descarregar la població consumidora. Això indica clarament llurs escasses possibilitats, llur situació econòmica no gens falaguera i, també, llur mal intencionada idea d'acumular dificultats al Govern basc. Però això no passa d'ésser una intenció, ja que el Govern pot i sap subvenir les necessitats dels expulsats dels pobles a poder dels facciosos.

Fins ara són 265 les dones i nens obligats a sortir de Zumaya. Sumats als veïns que l'abandonaren en ésser ocupada pels rebels, passen de mil els refugiats d'aquella vila al restant de Biscaia. Un altre contingent nombrós fugí també cap a França. La població, que assolía la xifra de 8.200 veïns, ha quedat reduïda a la meitat, escassament.

UN ALCALDE FACCIOS MODEL Els expulsats han donat detalls sobre la constitució de l'Ajuntament facciós de Zumaya.

Era alcalde Carmelo Unanue, que fou substituït per Cosme Fraundegui. El canvi es féu el dia 2 de gener i fou renyidíssima l'elecció entre falangistes i requetés. Intervingué a favor dels segons el governador que han nomenat els facciosos a Sant Sebastià; hi envià un delegat que obligà Unanue a signar la seva renúncia; i a favor dels primers, el cap de Falange, Pedro Urang, que vingué d'Aspètia. Però aquest arribà tard i en conèixer el resultat exclamà: «Ja està fet el pastís».

El feixisme als pobles de Biscaia

El primer tinent d'alcalde és Antonio Arrizabalaga i figura com a regidor el detingut pels falangistes, Lluís Olaizola, pare de l'alferes de requetés.

El Cosme Fraundegui, que actua d'alcalde, no pertany a cap partit polític, però procura pertànyer a tots.

En el moviment d'octubre del 1934 es posà al costat de Lerroux i, com a lerrouxista, féu denúncies contra els seus conveïns esquerristes. Sentí damunt seu l'odi i la indignació del poble i, per a fer-se'l seu en les eleccions de febrer, votà pel Front Popular amb la candidatura oberta.

Luis Olaizola hagué de fugir a França i després fou detingut a Ondarreta, acusat d'estafa.

L'Ajuntament posà al carrer tots els empleats nacionalistes bascos, puix que els d'esquerra ja no existien; suprimí el sou al metge, al practicant, etc., acusant-los d'ésser afiliats al Batzoki, de tenir familiars entre els roigs o d'haver ajudat el Front Popular.

A ZUMAYA TAMBE S'AFUSELLA

Tots els elements d'esquerra fugiren de Zumaya. Però el feixisme no podia passar sobre el poble sense deixar sentir el seu instint criminal. I assassinà dos homes. Julián Antin, practic del Port, que fou portat detingut a Ondarreta i traslladat després a Fuenterrabia, on fou comès el crim subjectant-li les mans a l'espatlla, colpejant-lo fins a fer-lo caure i fent foc damunt seu quan es trobava caigut a terra; el «maitre» de l'Hotel Amaya, fou mort a la carretera.

Hom acusa de la mort d'aquest, l'alcalde Cosme Fraundegui. El denuncià perquè coneixia secrets de la seva vida i perquè no els descobrí.

També s'acusà i empresonà el metge José Aúria, que va córrer el risc d'ésser afusellat.

Prop de Zumaya han estat afusellats també veïns de diverses viles properes, els noms dels quals no es coneixen.

Es persegueix acanissadament tots els que són acusats de liberalisme o nacionalisme base; es practiquen nom-

brores detencions, la majoria d'elles a instigació de Cosme Fraundegui.

També es distingeix pels seus procediments persecutoris el germà d'un oculista, anomenat Azene, el qual assegura que la bandera basca és la de Satanàs.

Alguns evadits de Vitòria, que han arribat a Bilbao, donen notícies de les persecucions de què és objecte la població civil alabesa que no mostra una simpatia franca i oberta pels rebels.

La persecució en aquell camp facciós s'ha intensificat ara, davant el fracàs de l'ofensiva desenvolupada contra la capital de Biscaia. Aquest fracàs, les proporcions del qual coneixen ells millor que ningú i l'abast nacional i internacional del qual no se'ls amaga, ha exasperat l'agressivitat feixista, ja violenta de si mateixa.

UN EX-GENERAL QUE EXCITA A L'ASSASSINAT

Com si no fos prou l'obra destructora que realitzen les hordes feixistes desfermades, l'ex-general Gil Yuste ha publicat una allocució inspirada en els seus instints sanguinaris, en la seva dolentia sense fre; en els paràgrafs d'aquesta allocució es llegeix:

«Els execrables separatistes, els que volen fer Espanya a trossos, aquests són uns malvats que no mereixen tenir pàtria, quan, posseint-ne una de tan gran, reneguen d'ella.»

S'assenyala clarament els nacionalistes bascos. Contrà ells va en primer terme l'allocució, que dona facilitats als feixistes perquè satisfacin, sense temor, llurs instints criminals. És una excitació a l'assassinat, sense vels de cap mena, feta per un cap rebel.

Com si això no fos suficient, el periodista carlí «El Pensamiento Alavés» insistí en aquesta excitació al crim. Referma la idea, martelleja el pensament per a enfondir-lo més en els cervells dels secuaces del feixisme. En un article del dit diari s'ha escrit:

«El nacionalisme base ha d'ésser enfonsat, trepitjat, extirpat d'arrel, i després parlarem.»

Aquestes incitacions al crim fan espantós el sofriment de la població civil de la província alabesa. Ningú no està tranquil, perquè sobre tothom pot pesar l'acusació feta pel saivatisme sense consciència dels facciosos.

ELS ATACS DEL FEIXISME CONTRA EL CLERICAT

No es troben lliures d'aquestes excitacions a la persecució, al vessament de sang, ni els representants de la religió que diuen professar els feixistes. S'ataca el clericat, són assenyalats els sacerdots acusats d'ésser nacionalistes bascos.

Els evadits parlen de la campanya violenta que contra els sacerdots, acusats de militar en el nacionalisme basc, es fa.

«El Pensamiento Alavés», diari abans esmentat, en un dels seus articles (en el qual per a ells el «moviment sediciós» era el poble en armes, defensat

Bases d'un concurs poètico-musical

(Ve de la pàg. 8.) cançonística popular, fent una tria apropiada per a cada cicle escolar i reservar per a l'últim cicle la coneixença d'altres cançonístiques ibèriques i estrangeres culminant amb les gloses de les mateixes cançons populars conegudes, naturalment, en cicles anteriors. Dins de l'àmbit de l'educació rítmica o com una extensió de les cançons amb gestos, caldrà no negligir l'ensenyament dels nostres ballets.

El jurat, per a escollir la lletra de les cançons, majorment en el grau maternal, creiem que hauria d'estar format en la seva majoria d'element femení, ja que la dona intueix per naturalesa molt millor que l'home el llenguatge intel·ligible dels infants; per contra, el jurat musical creiem que hauria d'estar integrat per homes-mestres.

En mires a l'oportunitat, caldrà

el Govern legalment constituït, combatent els ex-generals traïdors i els exercits invasors), deia:

«Es tractava de portar al convenciment dels sacerdots bascos la necessitat d'ajudar el criminal moviment sediciós. Per a ells havia d'ésser una obligació identificar la religió catòlica amb el feixisme espanyol.»

La campanya ha donat els seus fruits, puix que han estat clausurades les escoles basques, malgrat que s'hi donava ensenyança catòlica.

COM EN L'EDAT MITJANA

S'escomet amb igual fúria contra tots els elements no afectes als rebels. S'excita a l'atac, i l'atac segueix, continua la seva obra destructora.

S'han comès milers de detencions i centenars de crims; s'han assaltat els centres d'esquerra i nacionalistes; les biblioteques basques i marxistes i adhuc les purament liberals, han estat destruïdes.

Els llibres foren cremats en ple carrer de Dato. Fou un espectacle per al feixisme. Com en plena Edat Mitjana.

convocar el concurs literari el primer de maig proper i tancar-lo el 15 de juny; publicar el veredict el 30 de juny i obrir el concurs de música el primer de juliol per tal de musicar les lletres premiades i tancar-lo el 15 d'agost perquè el primer de setembre sortís el veredict de música. De l'1 al 15 de setembre procurar l'edició del cançoner o cançoners escolars premiats i el 15 de setembre, o així que s'obris el curs oficial del C. E. N. U. ja es podria començar l'ensenyament de les cançons d'aquest Cançoner escolar que, si més no, ens oferiria les màximes garanties de bona estètica.

Si això donés el resultat eficient que és d'esperar, possiblement el concurs es podria repetir cada any i no hi ha dubte que la música i el bon gust augmentarien i els homes de demà se'n sentirien beneficiats i encara que ells col·lisions el que nosaltres hauríem sembrat, ells també, per llei de generació fecundant, se sentirien indefectiblement sembradors d'una superació cultural.

Joaquim PECANINS

Les obres de restauració i embelliment de l'Arc de Barà

La voluntat i superioritat dels romans que triomfà en tots els aspectes damunt els terrenys per ells dominats, és ben visible en les runes de la seva arquitectura; una voluntat de domini és la que construí vies grandioses a través del gran imperi, aixecant ponts damunt els abismes de les muntanyes i damunt els rius, la que tot i desconèixer les lleis de física, construïx aïrosos i sòlids aqueductes per a portar l'aigua a les ciutats. Aquesta mateixa voluntat de domini és la que aixecà cirques i banys per a les grans multituds, les quals obres són la nostra admiració, com també ho seran de les generacions futures.

Però l'arquitectura romana és quelcom més que la resolució de determinats problemes de caràcter arquitectònic i l'exposició de la seva magnificència imperial. Així, la bellesa estàtica d'una escultura romana trobada a Tarragona o les desferres d'un pont a qualsevol província d'Ibèria, assoleix la mateixa proporció artística que un fòrum o bé un temple de la capital que fou dels Cèsars.

Aquesta proporció donà unitat al gran estil, que més tard intentà renèixer, però que ja no havia d'ésser mai superat.

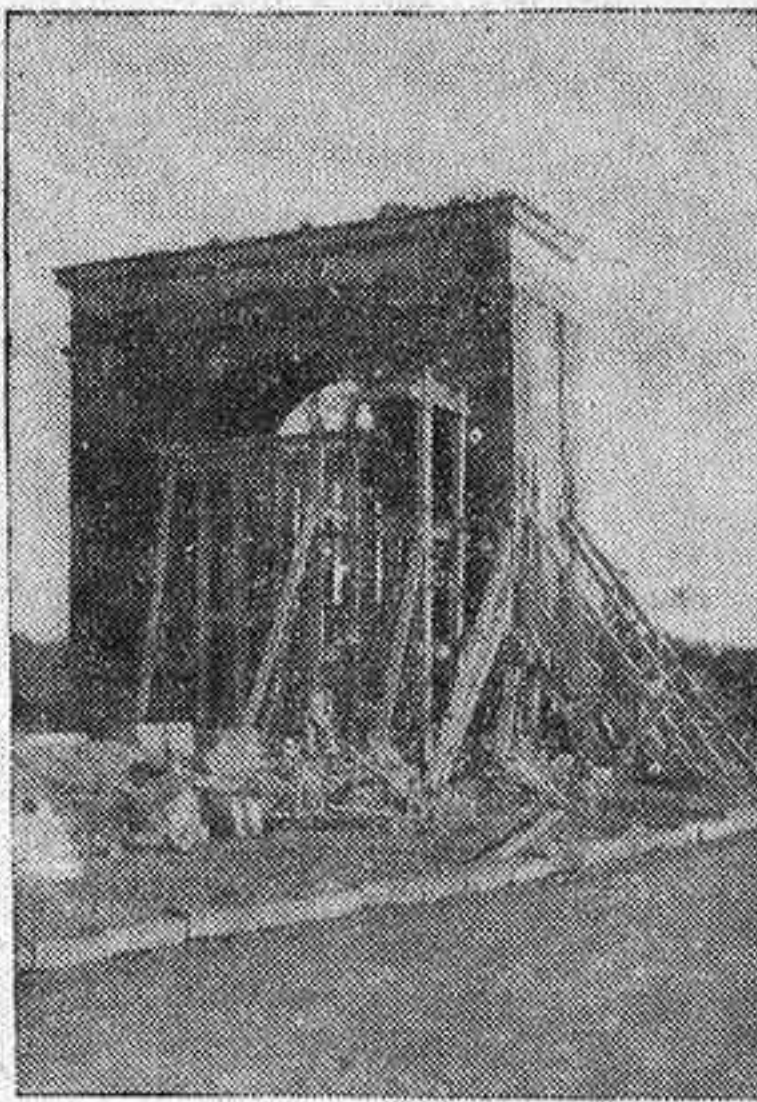
La immillorable situació que Tarragona ocupa a la costa catalana, li donà l'importància que tingué durant la dominació romana fins a convertir-la en capitalitat dels seus dominis a la Península Ibèrica; els monuments que s'hi aixecaren i els fets gloriosos de la seva història, fan que sols es trobi en ella motius d'admiració, puix que el temps i la història l'han convertida en un veritable museu.

Entre les obres monumentals de l'antiga Tarraco, una de les més notables és l'Arc de Triomf de Barà, situat com era costum dels romans als afores de la ciutat. Però l'Arc de Barà no és pas l'únic record que serveix de la dominació romana. Arreu de la nostra

lloc on foren col·locades, obrint grans escletxes, les quals feien preveure un imminent enderrocament.

Així, de mica en mica, l'arc que aixecaren les legions romanes en honor de Luci Lucini Sura general de Trajà, anirà enderrocant-se i desapareixent fins que vindria un dia que res no restaria de l'obra monumental.

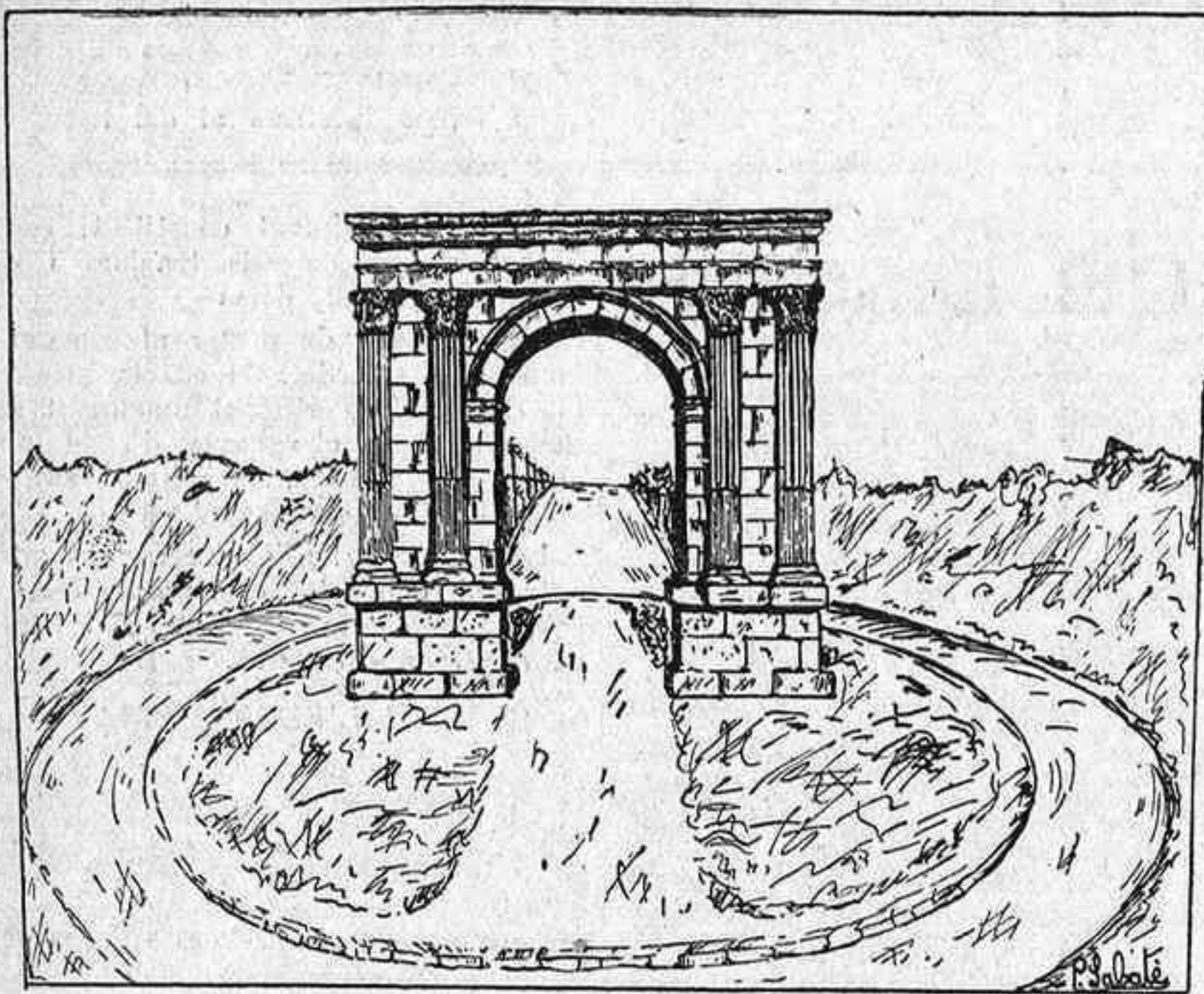
Com a desagreuament al mal tracte



L'arc de Barà en reparació

dels homes, les autoritats catalanes han emprès les obres de restauració de l'Arc de Barà, amb el projecte de bifurcació original de l'arquitecte de monuments Jeroni Martorell i amb l'assessorament d'artistes entesos com Ferran Serra, etc. Han estat tornades al seu lloc les pedres caigudes, patinant-se les posades amb la restauració, consolidant-se l'arcada, part del sòcol malmès i també s'ha procedit a l'enllosament de la calçada.

Ultra la restauració, s'han construït



Projecte de Pere Sabater, pel qual es veu com quedarà l'Arc de Barà després de la restauració

terra trobem monuments que ens recorden el gloriós imperi. Altres arcs triomfals i monuments ens perpetuen la força i l'art d'aquell poble exemplar i un sens fi de generacions han pogut contemplar aquelles obres que, com un miracle, han deixat córrer les centúries i s'aguanten fermes a través de la història.

Si bé, però, els elements destructius de la naturalesa han respectat en moltes ocasions l'obra monumental, altres factors no han tingut la veneració que nosaltres hi sentim. D'ací que un dia s'hagi hagut de privar la circulació per dessota l'Arc de Barà i per la incomprensió d'uns moments de confusió, hagin estat despreses algunes pedres del

dos braços de carretera que bifurquen amb la que fins fa poc passava per sota l'Arc i, actualment, amb aquestes obres es deixa al bell mig d'una espaiosa plaça. La construcció d'aquestes bifurcacions ha fet possible desenterrar la part interior dels sòcols, car la calçada pujava bastant més del nivell antic i permetrà ensens que l'Arc pugui ésser admirat amb tota la seva esveltesa i majestat, característica de la grandesa romana.

Amb aquesta restauració es torna el respecte i veneració a aquelles pedres llempades de sol i d'història, seguint la tradició d'un bell exemple que tractem a les generacions futures perquè respectin les joies arqueològiques que, d'una manera ben sensible, revelen l'alta espiritualitat de la nostra nacionalitat immortal.

I. CLOPAS BATLLE

(Il·lustració de Sabaté.)

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA



CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL CINEMA El pintor Joan Junyer i el seu temperament clàssic

L'escriptor americà John dos Passos realitzarà una pel·lícula a Madrid sobre la lluita espanyola

John Dos Passos, el famós escriptor nord-americà, ha passat per València cap a Madrid, on va a contemplar des de prop la gesta heroica d'aquest poble exemplar que prefereix morir que ésser sotmès a un règim colonial.

Com a resultat de les seves observacions publicarà una sèrie d'articles a la revista nord-americana «Esquire». Als fronts madrilenys filmarà una pel·lícula d'alguna importància, que, encara que amb caràcter de documental, tindrà major extensió i no serà simplement una sèrie de fotografies de la guerra.

—No necessito manifestar de quina part estigui sempre la meua simpatia — diu —. Nosaltres pensem que podríem fer en ajut del poble espanyol i acordarem realitzar la pel·lícula, amb el propòsit que Amèrica conegui la veritat i estigui ben informada. No es tracta precisament d'una pel·lícula de propaganda. La causa que defensa el poble espanyol és tan neta que no la necessita. Serà suficient que el món tingui una idea veritable sobre la significació d'aquesta guerra de la independència. Simplement cal destruir els efectes de les mistificacions difoses pels feixistes i llurs simpatitzants. I per això, res com el coneixement de la veritat.

Al començament de la guerra, certs elements catòlics, particularment els jesuïtes, que disposen de molt diner, realitzaren una campanya de propaganda molt intensa. La gent estava mal informada, i, per consegüent, el seu judici no podia ésser atinat. Aquesta situació ha canviat a poc a poc, sobretot perquè en general els corresponents de guerra nord-americans han estat molt honrats i per descomptat més lleials que la política de llurs periòdics. La variació de l'ambient ha estat lenta, però segura. Actualment, el gran públic és francament favorable a la causa del poble espanyol. Gents de totes les confessions, àdhuc molts catòlics, se senten identificats amb la vostra causa, i ho demostren amb llurs donatius. A pesar de les deficiències d'organització i dels inconvenients amb què hagué d'ensopagar la labor en pro de la veritat, s'ha aconseguit que aquesta s'obri pas enmig d'una campanya de calúmnies que no s'havia vist després de la que es féu contra la Revolució russa.

A pesar d'estar molt ben informat, m'ha sorprès l'ordre veritable que s'observa a la reraguada, les facilitats que he trobat per a tot i el respecte que se sent envers els estrangers, que és molt major que abans. He vingut per carretera. He hagut d'utilitzar bons per a l'obtenció de gasolina, però no suposen la menor dificultat. M'ha resultat molt agradable no veure pels camins els tricorns de la Guàrdia civil, que eren molt pintorescos, però tenien un aire sinistre.

He pogut observar un entusiasme nou, una vitalitat vigorosa en el poble que surt del seu forçós estancament. Crec que els espanyols seran els que destruiran el feixisme a Europa, i, per consegüent, al món. Això serà un gran bé. El feixisme reposa sobre l'agressió i la negació. No ha pogut inventar res constructiu.

Segueix parlant de l'ambient favorable que va aconseguint a tot el món nelmón o, de q-cami5 ózSo-xao i oooo el Govern popular, de la premsa nord-americana, que ha variat per complet, de la campanya que a Amèrica realitza Malraux, que és d'una sinceritat molt forta, i de les recents manifestacions de simpatia exterioritzades per Charlie Chaplin, Clark Gable, James Cagney i altres artistes cinematogràfics. Per cert que Franco ha prohibit, al territori que domina, la projecció de films en els quals intervinguin aquests artistes de Hollywood.

—Franco acabarà per haver de prohibir tot allò que arriba d'Amèrica — afirma John Dos Passos.

Us parlo de l'art de Joan Junyer, no a propòsit de cap exposició, sinó, senzillament, com a homenatge a la tasca meritíssima que, amb el pintor F. Domingo realitza pro Casal de la Cultura.

El lector que s'interessi pels meus articles o les meves obres, s'haurà donat de sobra — si, altrament, no li ho diguessin ja els crítics —, que responen



Una obra de J. Junyer

a una tendència essencialment clàssica de l'art literari. S'explica així, que la coneixença que vaig fer, no fa gaire temps, del pintor Joan Junyer i de les seves obres — que responen a una tendència pictòrica igualment clàssica —, em produïu una viva satisfacció. De fet, si ja pel tracte s'havia produït entre nosaltres una pregona afinitat, quan vaig veure les seves obres vaig sentir que era per a mi com un germà espiritual.

Com diu admirablement el crític Thomas Mc. Greevy, en el seu estudi definitiu sobre el nostre amic, «és ben característica de la nostra època el fet que algú que s'interessi per la relació que existeix entre les obres d'art i el període en què es produeixen, pugui preguntar-se si unes pintures tan radiantment serenes com les de Joan Junyer poden tenir validesa artística».

En realitat, si això és una cosa sorprenent, és degut a les desviacions i aberracions del so-called art modern. Joan Junyer, però, per bé que iniciés el seu camí sota el mestratge de Picasso, quan arribà el moment en què sentí madura la seva personalitat sabé deixar-lo. I continuà la seva ruta decidida vers l'art clàssic. Amb el ben entès que la qualitat clàssica de l'art no implica pas l'evocació de déus i de deesses, o bé de tipus d'una ideal bellesa humana, situats en un març ideal. Per damunt de tot, és una qüestió d'actitud, de l'actitud que adopta l'artista davant del món.

Tot això ho diu Mc. Greevy i a mi em plau repetir-ho. Els pagesos i els pescadors de Joan Junyer tenen un aire temperat. Evoquen la qualitat grega de l'ascens. I el món en el qual són representats té alguna cosa d'aquesta qualitat mateixa. El paisatge de Junyer és radiant, però tendre.

Joan Junyer és d'aquells pintors que, com diu Joan Sacs de Joan Colom «a la imaginació oposen la imatjació; a la fantasia, la realitat; a l'inexistent super-realitat, la veritat de les formes, dels volums, dels colors, de les fluïdeses, de les transparències, en fi, de totes les qualitats materials que són l'encís aferrable d'aquesta vida, i el punt de partida de les majors elevacions a la divinitat».

S'explica, doncs, que l'obra de Junyer, que revela una sensibilitat exqui-

sida, ben lluny d'ésser una imprecació contra l'existència, no sigui sinó un càntic de lloança a la bellesa del món i fins a la bellesa humana.

Una cosa que sobta, i sobresurt d'una manera extraordinària, en les pintures de Junyer, és la vitalitat que li tenen les línies. Ja l'any 1929, Sebastià Gasch escrivia a la *Gaceta de les arts*: «Junyer sap dotar les línies d'una insòlita vitalitat. Filles d'una aguda sensibilitat, terriblement aigües, les seves línies, brutalment incisives, semblen voler foradar la superfície de la tela, guiades hom no sap ben bé si per la punta d'una agulla o la punta dels nervis».

Amb tot, Junyer no és pas menys notable com a colorista. Segons el crític citat els seus colors «creen conjunts harmònics». I, al principi de la carrera del pintor, ja intueix amb encert el sentit de la seva obra: «Aquest arabesc lineal, aquesta harmonia tonal, però, no són fills de la voluntat, ni són deguts a una lògica implacablement numèrica, implacablement lluny de les sàvies bastides arquitectòniques, destructores de lirisme. Aquest arabesc lineal, aquesta harmonia tonal, són fills de l'indefinible instint d'ordre que s'agita en el més profund de tots nosaltres. Ordre, no pensat, sinó pressentit, endevinat...»

Aquestes darreres paraules de Gasch s'acorden amb les de Mc. Greevy, segons les quals la personalitat de Junyer representa un classicisme autèntic, instintiu, no pas excessivament intel·lectualitzat.

Joan Junyer és molt més conegut a l'estranger que ací. Tinc a la vista dos catàlegs de les seves darreres exposicions a París, el 1934 i el 1936. En el primer hi ha una apreciació del conegut escriptor hispanòfil Jean Cassou, sobre el nostre pintor, que diu així: «Vet ací una Espanya diferent de la que hom s'imagina habitualment, una Espanya tranquil·la, clara, plàstica, hel·lenitzant, una Espanya de mariners, de jocs sobre la platja i de línies harmòniques. Catalunya, amb els seus primitius, havia tingut el seu lloc en la història de la pintura espanyola. Actualment, recupera el seu rang, un dels primers. No oblidem que si Picasso és andalús, passà una gran part de la seva joventut a Barcelona, on es formà el seu amor exclusiu del dibuix pur, sinuós, fantàstic, el seu gust pel pastiche grec, el seu enciclopèdisme acadèmic, la seva virtuositat paradoxal. Hom retroba tots aquests elements en la jove pintura catalana, particularment en aquest encantador Junyer, el dibuix del qual és alhora tan lliure i tan savi i que estima fins a tal punt el dibuix que arriba, de vegades, a deixar la tela o la fusta nua a fi de fer ressaltar millor la gràcia de la línia i no solament descobreix la tela al viu, sinó que encara es complau, en vista d'una perfecció més rigorosa, a presentar-nos-hi escorxats. Però aquests escorxats, lluny de sofrir de llur estat, són bells com estàtues d'atletes.»

«L'art de Joan Junyer produeix una impressió de joia serena i joienívola amb les seves danses populars, les seves diableries mallorquines, els seus motius marítims i les seves maternitats tan greus i tan tendres. Ja que en aquest moment es parla molt d'humanisme, no es pot deixar de posar entre els millors representants del retorn a l'humanisme aquest jove mediterrani que canta amb tanta de delicadesa i de simplicitat el sobri i melodiós plaer de viure.»

Per la meua part, com a representant que em considero, també, d'aquest retorn a l'humanisme, em plau singularment assenyalar als joves pintors el magnífic exemple d'un artista tan naturalment clàssic com Joan Junyer.

JOSEP SOL



LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓ ELÈCTRICA, S. A.
GARATGE ELÈCTRIC
MOIÀ, 618

EL GOVERN PROVISIONAL D'EUKADI ACUSA

(Ve de la darrera pàgina)

proveir de gènere del seu establiment i gratuïtament els rebels.

Moltes dones i nens, dels que ara són expulsats del territori facciós, són els que havien estat reclamats per mitjà del Comitè Internacional de la Creu Roja. Això prova la deslleialtat amb què els facciosos procediren en negociar-se el Conveni de canvi de dones i fins a quin extrem increïble l'han crebantat.

c) Una de les dones expulsades d'aquell territori refereix el cas d'una família, de la qual el marit seguí les tropes lleials en evacuar-se el poble on vivia, i hi deixà la seva dona amb un nen de pit i l'àvia de la criatura. Es rebé la reclamació que per conducte de la Creu Roja féu el marit perquè la seva dona, l'àvia i el nen fossin traslladats al seu costat, i això bastà perquè es decretés la detenció dels tres éssers indefensos, àdhuc del nen de pocs mesos. Se'ls portà detinguts a Tolosa; d'allí a Burgos, i de Burgos a Sant Sebastià. Una de les ara expulsades recollí el nen, que es trobava detingut amb la seva mare a Ondarreta, perquè es trobava malalt, i ara l'ha portat a Bilbao; la seva mare i l'àvia continuen a la presó.

I a aquests expulsats se'ls aconsella que parlin bé a Bilbao de tot allò que han vist i sentit al territori sotmès a la barbàrie feixista, car del contrari, quan les tropes rebels entren a Bilbao, cosa que ocorrerà abans de transcorrer quinze dies, seran severament castigats.

d) A les dones expulsades d'un dels pobles de la costa se'ls obligà a fer a peu la caminada que els separava del front. Una de les expulsades, mare de nou fills, en tenia tres de malalts amb una horrible tosse ferina. En dir-li al capità que era inhumà treure en aquestes condicions les criatures i portar aquest focus d'infecció allà on els portessin, contestà:

—Que se l'emportin, millor. Tant de bo es contagin i morin tots.

e) Una dona foragitada de casa seva pels facciosos en companyia de dos nens de pocs anys, interrogada, ha fet la següent relació:

—I per què us tragueren?—se li ha preguntat.

—Miserables!—exclamà.—Jo vivia en un poblet enmig de dues muntanyes, entre un congost de roques. A Guipúscoa gairebé tots els pobles estan al peu dels turons, perquè no hi ha planes. A dalt, entre la boira, com un desafiament, algun caseriu; a baix, les cases de veïnatge. La meua era molt petita, però molt bonica, situada junt al riu. Al meu marit se li ocorregué comprar una parcel·la de terreny, i quan tinguérem estalviat alguns diners construïrem els fonaments. Jo li portava les pedres i ell les col·locava. Després, amb l'ajut dels fusters i paletes l'anàrem aixecant. Quan es col·locà l'última teula vaig sospirar d'alegria.

Un bon home del poble ens donà alguns diners per acabar l'obra. Que Déu li ho pagui! El pobre ha estat mort per aquests canals. Amb el poc que li sobrava al meu marit del jornal de la fàbrica, complírem amb el nostre protector. A mi les veïnes em deien la «formiga», perquè tota la meua obsessió era amuntegar comoditats per a la meua casa, embellir-la. Semblava un jardí, plenes les finestres de geranis.

El dia 20 de juliol, el meu marit, amb altres obrers de la fàbrica on treballava, sortí cap a Sant Sebastià. «—Vaig — em digué — a defensar la República que està en perill.» No vaig tractar de dir-li que no hi anés. Als pocs dies tornà i em digué: «—Ja hem pres Sant Sebastià.»

Tres o quatre setmanes més tard,

amb altres veïns d'Eibar, s'enrolà a les Milícies. No sé on anà. Des de llavors no sé si està mort o viu. He preguntat i ningú no sap dir-me on es troba.

Quan els facciosos entraren al poble ferer moltes barbaritats. Fou una cosa d'espant. La major part dels veïns vollen fugir, però els ho impedié. A la nit se sentien molts trets i al dia següent apareixien els cadàvers a diversos llocs. Jo no ho vaig veure, però em digueren que el boxador Uzcudun era el cap d'aquella banda de bandolers. A casa meua hi estiguéren tres vegades. Em preguntaren on es trobava el meu marit i jo els vaig contestar que no ho sabia. Llavors un barbe em pegà amb el fusell. Volgueren endur-se'm detinguda, però el que feia de cap digué que em deixessin. Al dia següent tornaren per escorcollar novament. Insistiren que els digués on estava el meu company, la qual cosa no els podia dir amb molt de dolor per al meu cor. Llavors em digueren que em donaven un termini de vint-i-quatre hores per a dir el lloc on estava amagat, i que si no ho feia així m'afusellarien. A les quaranta-vuit hores em visitaren una altra vegada amb la mateixa pretensió.

—El teu marit — em digueren — és dels roigs i tu, còmplice. Un dels individus tragué un flascó de ricí i pretengué que beguéssis. Em vaig resistir, vaig plorar i els meus dos fills començaren a cridar. A la fi marxaren sense administrar-me el purgant. Però la vida es feia allí impossible. Per a menjar únicament teníem pa i en petita quantitat. Tot el que teníem de menjar i de vestir s'ho emportaren aquells criminals.

El dia 9 es presentaren a casa meua i em digueren: «—Prepara't que ara mateix et portarem amb els roigs». Foren sis homes amb fusells. Vaig voler recollir algunes robes i no m'ho deixaren fer. Només amb el que porto he vingut, amb els meus dos fills. Però estic contenta, perquè viure en aquell infern era impossible. I tot això, senyor, perquè el meu marit, honrat com el que més, molt treballador, està defensant la República.»

A totes les expulsades se les ha obligades a efectuar el viatge de trasllat des de llurs pobles a les línies de foc en condicions humiliants i molestes. Les dels pobles pròxims havien de recórrer la dita distància a peu amb els seus fills en braços i carregades de fardells de robes i de maletes, i aquelles que per trobar-se allunyades del front havien d'ésser traslladades en algun vehicle, foren conduïdes en camions de càrrega, oberts i bruts de guix, encara que ploqués torrencialment.

Una de les expulsades ens referí que en traspassar les trinxeres dels rebels i sentir-se lliure de l'opressió feixista, proferí, sense poder-se contenir, aquests dos crits: «Visca la República! Gora Euzkadi!» La rèplica fou una descàrrega tancada.

Aquesta mateixa dona ens ha relatat que sostingué el següent diàleg amb un soldat al servei dels rebels, que vestia l'uniforme de requeté a la força, sens dubte, palpitant en el seu interior el cor angoixat d'algun patriota basc. Féu el soldat senyal d'estrebanyer entre les seves mans de la dona expulsada i aquesta li allargà la seva mentre aquell deia commogut en euskera:

—Ondo bizi zaitte.

—Alegiñak egingo ditugu — respongué la dona —. Ta beriz mundu onetan ikusten ez bagera, beste munduan bai, an ikusiko gera...

I el soldat, vestit de requeté, es posà a plorar:

—(Que visqueu bé.

—Faré el possible. I si en aquest món no ens tornem a veure, a l'altre sí; allà ja ens veurem.)

Una història contada a l'obscuritat

(Ve de la pàg. 5)

dubte heu estat ajudada per quelcom que em manca.

—Què deu ésser això, Georg?

Clara s'assegué al seu costat.

—Es estrany! Quan per primera vegada m'he recordat de nou de vos, ara fa tres setmanes, de nit, tornant cap a casa, vaig pensar: una nena pietosa. I ara que us he vist, per bé que sigueu ben diferent del que jo esperava — i àdhuc estic temptat de dir: amb més motiu — sento que allò que us ha dirigit enmig de tots els perills ha estat la vostra..., sí, la vostra pietat.

—Què enteneu per pietat?

—La vostra relació amb Déu, el vostre amor envers ell, la vostra fe.

Clara tancà els ulls.

—Amor envers Déu? Deixeu-me pensar.

El doctor la contemplà amb atenció.

Ella semblava formular els seus pensaments lentament, a mesura que audien.

—Quan era petita... estimava Déu? No ho crec. No, ni tan sols... hauria estat una folla presumptiva... aquestes no són les paraules aduades. Millor: un veritable, el més gran pecat imaginable hauria estat de pensar que era ell. Com si amb això jo l'hagués forçat a ésser en mi, a ésser en aquella noieta feble, de braços ridículament llargs, en la nostra vivenda, on tot era fals i mentider, des de les imitacions de plats de bronze fetes amb cartó fins al vi de les botelles que portaven etiquetes cares.

I més tard — Clara — féu un gest amb les mans com per defensar-se i els seus ulls es cloueren amb més força com si temessin veure quelcom d'esfereïdor — m'hauria calgut foragitar-lo si hagués viscut en mi. L'havia completament oblidat. Jo no sabia absolutament res d'ell. I a Florència, quan per primera vegada en la meua vida vaig veure, vaig oir, vaig sentir, vaig reconèixer i vaig aprendre al mateix temps a expressar el meu agraïment per tot això, llavors vaig pensar de nou en ell. Arreu trobava els seus rastres. En els quadres trobava el rastre del seu somriure, les campanes tenien la seva veu i en les estàtues reconeixia les empremtes de les seves mans.

—El vàreu trobar allí?

Clara esguardà el doctor amb els ulls esbatanats, plens de bondat.

—Sentí que ell estava, que ell havia estat una vegada, en algun lloc... Per què havia de sentir més? Això era gairebé massa.

El doctor s'aixecà i anà cap a la finestra. Hom veia un tros de camp, l'esglesiola de Schwabing i, damunt, el cel amb una mica de vespre. De sobte, el doctor preguntà sense girar-se:

—I ara?

No obtingué resposta. Tornà al seu lloc d'abans.

—Ara — començà Clara, dubtant, quan el doctor estigué dempeus al seu davant — ara a vegades penso: serà.

El doctor li agafà la mà i la hi retingué durant una estona, mirant el buit.

—En què pensem, Georg?

—Penso que ens trobem de nou com aquell vespre de l'altra vegada. Esperem també la meravella, esperem Déu i sabem que vindrà. I jo, per atzar, em trobo, com llavors, de testimoni.

Clara s'aixecà, lleugera i somrient.

Semblava molt jove.

—Per aquesta vegada sabrem esperar bé fins al final.

Ella digué això tan senzillament i alegre, que el doctor hagué de somriure. Llavors Clara l'acompanyà a l'habitació contigua on hi havia son fill.

Res no conté aquesta història que els infants no puguin saber. No obstant, els infants no l'han apres. Només l'he explicada a l'obscuritat. I els infants temen l'obscuritat, fugen de la seva proximitat i quan per atzar han de romandre-hi tanquen els ulls i es tapen les orelles. Però també els arribarà els temps que estimaran l'obscuritat. D'ella n'aprendran la meua història i sens dubte llavors la comprendran millor.

RAINER MARIA RILKE

(Il·lustració de Goñi)

"MIRBAL"

Ha aparegut el primer número de "Mirbal", revista dedicada als infants. Ens plau manifestar que "Mirbal", publicació magnífica en tots els sentits, respon plenament als moments actuals; creiem ésser fidels a la nostra posició i a la nostra responsabilitat aconsellant "Mirbal" als infants de Catalunya.

El nostre concurs literari

MIL PESSETES A LA MILLOR NOVEL·LA SOBRE LA GUERRA

MIRADOR organitza un concurs literari de novel·les o reportatges novel·lats sobre la guerra, d'acord amb les següents

BASES

Primera. El tema principal de les obres que aspirin al premi haurà d'ésser forçosament un aspecte qualsevol de la guerra actual, tant del front com de la reraguarda, i la seva finalitat precisament la d'encoratjar perquè la guerra sigui guanyada de la manera més ràpida possible.

Segona. Per a atorgar el premi, el Jurat tindrà en compte la vàlua literària de les obres i llur sentit polític.

Tercera. Les obres hauran d'ésser escrites en català, a màquina o amb lletra molt clara, en quartilles per una sola cara, i tindran una extensió mínima de 150 pàgines format octau impreses en tipus del cos 9.

Quarta. L'obra premiada serà publicada precisament per MIRADOR o per l'editor que la nostra revista designi, i el pagament de l'import del premi equival a l'adquisició dels drets de publicació.

Cinquena. Els originals hauran de presentar-se a la nostra redacció, Portal de l'Angel, 24, amb indicació del nom i domicili de l'autor, abans del dia 30 de juny pròxim a les vuit del vespre. El veredict del Jurat es farà públic abans del 19 de juliol i al mateix temps es publicaran també els noms de les persones que el componguin.

Sisena. El premi consistirà en mil pessetes en metàl·lic. El Jurat podrà també designar altres obres que consideri dignes de publicar-se i MIRADOR proposarà a llurs autors les condicions oportunes de publicació.

Barcelona, 31 de març del 1937.

L'ESCRITOR I LA REVOLUCIO

(Ve de la pàg. 7)

que l'amor no és precisament pur, que l'ànima no pot exercir en un «bell» món isolat, que el brut reflex de l'or tot ho garfeix i que el diner juga un paper dominant en el combat de les passions.

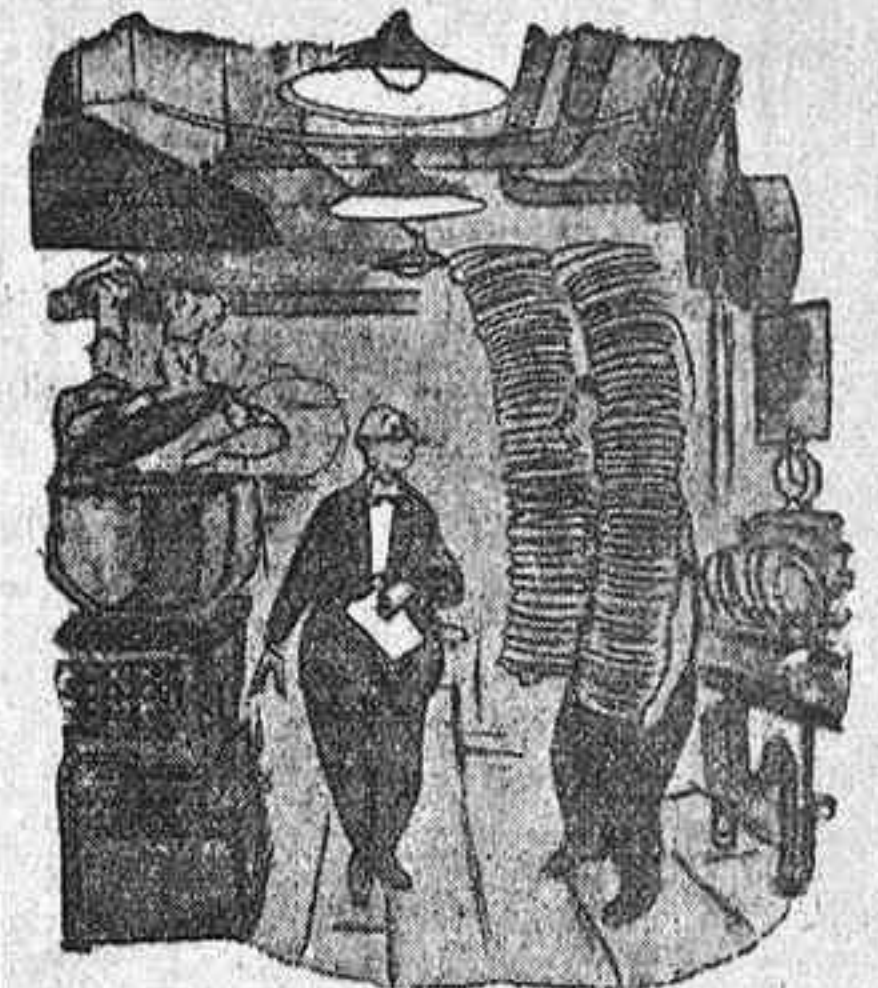
Arreu hi ha forces que són més poderoses que aquelles de les quals els poetes han creat un món de mentida, per tal de cobrir la misèria. Balzac ha resolt magistralment el problema dels escriptors.

De Coster, en el seu «Ulenpiegel» desemmascara la fraseologia nacionalista, combinada amb la religiosa i ens revela amb estremiment i dur somriure, les forces reals, que s'entortolligaven amb les flames de la lluita d'herois i deslliuradors. Del seu riure s'escampa la il·lusió i la mentida històrica a tots els vents; el seu riure remou la terra. La lluita per la llibertat del poble flamenc, el seu combat per la independència del jon espanyol ha estat estès fins als últims vincles econòmic-socials. Perquè el sòl de la història, sobre el qual accionen i sofreixen les persones, és vist justament: les persones hi són d'un realisme autèntic, sense falsa idealització novel·lesca.

La lluita per la independència catalana contra Madrid ha influït poderosament en una part de la literatura de Catalunya. D'una banda, l'escriptor català treballava en la creació d'una literatura pròpia nacional; d'altra, l'emancipació de Catalunya era un fet decidit, que trobà el seu sediment en la literatura. L'escriptor català no penetrà certament com de Coster fins a les arrels profundes de la lluita del seu país. Prengué la il·lusió d'una lluita «purement nacionalista» de la classe puixant del seu país, la qual no pogué presentar profundament el problema, sense enterrar la seva pròpia existència.

Mai no veié que la solució del problema d'independència era el social de tota la Península Ibèrica, que el problema nacional en la lluita d'emancipació social dels pagesos i dels obrers de la resta d'Espanya havia d'ésser relacionat, per a arribar a una solució final important. L'escriptor català romangué a la sirga de la burgesia indígena, que defensava la seva posició en contra de la competència del restant de la Península. La insuficiència, la limitació en aquesta lluita no foren mai descobertes. Qui, però, dels escriptors tenia un sentiment d'aquesta insuficiència, se salvava en el destí individual de les figures creades i en la novella psicològica, fentomen que té la seva analogia a altres països.

ERICH ARENDT



El malabarista. — Crec que ha arribat el moment de parlar-vos d'aquest moment de sou...

(«The New-Yorker»)

Llegiu cada divendres
LA CORRESPONDENCIA
INTERNACIONAL

Una obra sensacional NOCHES DE SEVILLA

Un mes entre los rebeldes

per JEAN ALLOUCHERIE

Traducció i pròleg de JOAQUIM VILÀ-BISA
amb nombroses fotografies del camp facciós

Preu de l'exemplar: 1'50 ptes.

Edicions Europa-Amèrica

APARTAT DE CORREUS 890 - BARCELONA



NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
Gragees potencials del Dr. Soivre

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i efectiva
Neurastènia impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tan físics com intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivre, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per a reprendre's sovint i amb el màxim resultat, i s'arriba a l'extrema vellesa sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per a convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu pel franquell a Oficines Laboratori Sokatarg, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

El Govern Provisional d'Euzkadi acusa

SENSACIONALS DOCUMENTS RELATIUS A LA GUERRA (1)

El senyor Junod exposà que amb això tot s'hauria acabat, i anuncià que marxaria al dia següent cap a Ginebra per a donar compte de l'absurda conducta seguida en aquest assumpte per la Junta de Salamanca. En efecte, el senyor Junod, a l'hotel en què s'hos-tatjava i als establiments on concorria, es produí en forma de gran disgust i indignació per a la part contrària. Hem de fer constar que la negativa al Conveni de canvi no ha estat motivada per cap clàusula imposada per aquesta Delegació, ni tan sols per l'obligació de no bombardejar les poblacions civils.

Vista la resolució adoptada per la part contrària, la Delegació basca donà per acabada la seva missió, i donà compte de l'ocorregut a l'excellentísim senyor President del Govern basc, i visità al dia següent l'illustríssim senyor bisbe de Baiona, el senyor sots-prefecte de Baiona i el senyor ambaixador d'Anglaterra a Espanya, i els donà compte de tot el succés i de l'estranya manera com el canvi quedava trencat per la part contrària. Les esmentades personalitats lamentaren molt l'ocorregut; agrairien a la Delegació i al Govern basc la confiança i les atencions que amb ells havien tingut, i s'oferiren incondicionalment per a tot allò que tingués relació amb la humanització de la guerra. La Delegació basca, abans de sortir de San Juan de Luz, facilità a la Premsa francesa una àmplia nota explicant tot l'ocorregut en el procés del canvi, la qual nota s'acompanya a aquest escrit, presa del diari *Le Sud-Ouest*, de Baiona.

Consta a aquesta Delegació, i això de font fidedigna, que el fracàs del canvi, atribuïble en absolut a la part contrària, es deu fonamentalment a la trigança en la seva conclusió pels entrecants i dificultats trobats per al compliment de les ordres d'elaborar les llistes de detinguts de la zona ocupada pels militars; aquest ajornament ha donat lloc que sorgissin a través del canvi personalismes i desigs de figurar en el camp contrari, que han torpedinat considerablement el projecte de Conveni.

Prejudicis, interessos i enveges han fet que les Comandàncies militars d'altres regions protestessin que es tingui un tracte de favor o de privilegi amb els detinguts del camp basc, amics o enemics; sorgiren familiars de detinguts a Madrid, València, etc., que veien amb mals ulls el canvi basc perquè no incloïa tots llurs familiars.

Al si de l'aparell governamental del camp contrari han existit i existeixen dues tendències clarament acusades: La tendència dels membres de l'Oficina diplomàtica de la Junta de Salamanca, tots ells civils i en llur majoria bascos (Baraibar, Aznar, Sangroniz, etc.), partidaris decidits del canvi, i la tendència dels elements del braç militar i d'altres civils que els volten, enemics més o menys oberts del canvi. En aquesta primera lluita vencé la tendència dels elements militars, més exactament, la tendència antibasca, que estén la seva desafecció no solament als detinguts del Front Popular i nacionalistes a Alaba, Guipúscoa i Navarra, sinó també als propis detinguts de dretes de Bilbao, les vides dels quals, tal vegada amb l'excepció d'uns pocs, no els interessa gens.

Quan ja la Delegació basca, descartada la seva proposta, es proposava partir, el senyor Caro, comte de Torrubia, donostiarra que inicià amb el senyor Junod les negociacions del canvi de detinguts, persona que en l'altra part ha fet tot allò que ha pogut perquè el canvi tingués efecte, demanà a la Delegació basca llicència per a ésser escoltat. La Delegació hi accedí; aquesta entrevista se celebrà a l'Hotel Euzkalduna de San Juan de Luz, a les deu del matí del dia 8 de gener.

El senyor Caro lamentà vivament tot el que ha succeït al voltant del canvi, i manifestà a la Delegació basca que, malgrat l'acord denegatori de la Junta de Salamanca, ell, en el seu desig que una obra tan humanitària es portés a efecte, insistí novament prop del general Franco perquè el canvi es realitzés. La seva gestió d'una part, l'actuació dels elements civils de l'Oficina diplomàtica i la reacció provocada en els elements de Guipúscoa de l'altra, insistint prop del general en persona (el qual personalment no sembla que s'oposi al canvi), han aconseguit d'aquell l'esperança fonamentada que el canvi es pugui realitzar en la següent forma, que a títol de proposta sotmeté a aquesta Delegació:

a) El Govern basc lliuraria a la Creu Roja Internacional la llista dels detinguts que estigués disposada a alliberar i lliurar (de fet els comprats en el projectat canvi).

b) Al seu torn, la Junta de Salamanca lliuraria a la Creu Roja Inter-

nacional la llista dels detinguts que estaria disposada a alliberar i lliurar (semblant a la projectada).

c) Creuades aquestes llistes i pres-tades per ambdues parts llur conformitat, i això sempre a través de la Creu Roja, es faria el canvi en la forma projectada.

d) No es lliurarien documents a la Creu Roja contenint clàusules i estipulacions de cap classe.

D'aquesta manera, havent tractat ja el cas del Sr. Caro amb el general Franco, considera que s'evitarien dificultats cionale Interna Fraco («oBoaa» dres ;ii que li oposen unes Comandàncies militars i altres elements, i el canvi podria realitzar-se rapidísimament.

La Delegació basca, una vegada escoltat el senyor Caro, es reuní isoladament, i acordà que per tractar-se d'una nova modalitat del canvi, diferent a la rebutjada i per a la qual portaven exprés mandat de signar-la, no podia fer altra cosa que traslladar-la al Govern basc, ensems que li comunicava la ruptura del primitiu canvi, perquè aquell amb el seu superior criteri resolguí sobre la seva acceptació, i en aquest sentit contestà al senyor Caro, al qual testimonià la satisfacció amb què la Comissió havia vist el bon interès demostrat per ell en la humanització de la guerra i la caverositat amb què en tot moment es comportà amb els membres de la Comissió.

Ja coneix, per tant, el Govern la història de tot el que fins ací ha succeït i quina és la proposta de canvi última-ment rebuda de llavis del senyor Caro, en nom del general Franco. Correspon al Govern, i solament a ell, decidir si ha d'acceptar-se, per a portar-lo immediatament a terme; no obstant, aquesta Delegació considera que s'han d'esgotar totes les possibilitats per tal d'arribar a la realització del dit canvi, no tantant-lo per la nostra part.

A Bilbao a 11 de gener del 1937.»

CAPITOL VI

LA DELEGACIO DONA UNA EXPLICACIO PUBLICA DE LA RUP-TURA PELS FACCIOSOS DE LES NEGOCIACIONS DE CANVI

Trencades per culpa dels facciosos, com queda exposat, les negociacions de canvi de presoners, els delegats bascos donaren una explicació pública per mitjà d'una nota que aparegué en alguns periòdics francesos com *Le Sud-Ouest*, de Baiona, i que fou reproduïda per tots els diaris de Bilbao. Heus ací el contingut d'aquesta nota:

«La Delegació del Govern basc, autoritzada per a signar l'acord del canvi de detinguts amb el Comitè Internacional de la Creu Roja, en tornar a Bilbao es creu en el deure de declarar per a coneixement del públic i en descàrrec de la seva gestió el que segueix:

Primer. Perseguint la humanització de la guerra que s'inicià pel Govern basc amb la transferència d'ancians, dones i nens, lliurement el diputat senyor Jauregui fou comissionat per aquell Govern per a preparar un acord que, en efecte, es portà a terme.

Segon. Aquest acord tenia caràcter de generalitat, és a dir, que abraçava tot detingut no beligerant i totes les dones, malalts, nens i vells d'ambdós camps, i havia de sotmetre's a ambdós Governos.

Tercer. El Govern basc ratificà, per la seva part, el dit projecte, aclarint alguns casos d'interpretació per a evitar ulteriors qüestions, i donà l'acord la forma de proposició a la Creu Roja Internacional, amb caràcter de reciprocitat en els seus termes.

Quart. Per donar major solemnitat al canvi, el Govern basc desplaçà a San Juan de Luz la Delegació que subscriu, la qual, posant-se en relació amb el doctor Junod, de l'esmentada institució internacional, arribà a un acord complet; restava solament l'aportació de les llistes de detinguts canviabls, que per la nostra part ascendien a dos mil, i que per a llur lliurament s'esperava que la representació contrària la presentés al propi doctor Junod.

Cinquè. En aquest estat, quan solament faltava ajustar detalls d'execució del canvi, el doctor Junod, el dia d'ahir, assabentà aquesta Delegació que la Junta de Burgos refusava rotundament tot acord de canvi de detinguts i de la població civil (aquesta última en curs), adduint que això constituïa un «privilegi» per al poble basc, i que

solament podrien estudiar-se canvis individuals i de petits grups.

Amb aquesta resposta es canvien fonamentalment i en llur mateixa base els termes del projecte, primer, i l'acord del doctor Junod, després. Davant d'això, aquesta Delegació solament vol deixar assentat que no pot parlar-se de cap privilegi davant d'una proposta que fou feta i acordada pels que ara la retiren i contradiuen, i perquè una de les bases que regia el Conveni era la reciprocitat del nombre. Tot altre comentari el deixem a la consciència universal i a les famílies dels interessats, lamentant sincerament no haver pogut consumir un Conveni que podia afavorir quatre mil persones, com destijava el Govern basc.

Saludem, agraïts, el poble i autoritats franceses per llurs atencions amb aquesta Delegació, així com la representació diplomàtica anglesa i l'Armada britànica, per totes les facilitats que en elles hem trobat, igualment que al doctor Junod.»

El Govern d'Euzkadi en espera i observació.

A la vista el Govern basc de tot el que havia ocorregut en ocasió de la tramitació de les negociacions de canvi i de les causes que motivaren llur ruptura, frustrant els propòsits humanitaris del Comitè de la Creu Roja Internacional i del Govern d'Euzkadi, adoptà la següent resolució, que el dia 13 de gener fou comunicada a don Francisco de Basterrechea, delegat de la Presidència a la Comissió designada per a portar a terme les converses:

«El Govern ha examinat l'informe que ha presentat la Delegació que en representació seva ha actuat en l'afar de canvi de presoners prop de la Creu Roja Internacional.

El Govern, agraint la bona labor verificada pels comissionats, ha resolt que tota actuació posterior quedi ajornada en espera i observació de la conducta que la part rebel segueixi des d'ara.

La qual cosa transmeto a V. E. perquè al seu torn ho poseu a coneixement dels vostres companys.»

CAPITOL VII

DE L'INCOMPLIMENT SORNEGUER, ELS SEQUAÇOS DE FRANCO PASSEN A LA PUBLICA IN-EXECUCIO DEL CONVENI AMB LA CREU ROJA

No volem postillar pel nostre compte els fets que queden exposats: fets que brinden matèria copiosa per a comentar tan rotunds com desfavorables contra les gents de l'ex-general Franco. Per elles no és ja un fet el canvi de tots els detinguts en qualitat de rehenes, de tots els ciutadans majors de seixanta anys i menors de setze, de tots els malalts, de totes les dones i de tots els nens...

Però, abans de fer punt final exposarem a la consideració del món civilitzat un altre fet que denota fins a quin extrem d'inconcebible crueltat han arribat els rebels en llur monstrosos furor persecutori d'ésser indefensos, pobres dones i nens innocents...

Els rebels no han volgut el canvi; però han ideat un procediment d'expulsió de mares, dones, germanes i fills de nacionalistes que no quedaren en territori guipuscoà sotmesos a llur tirànica dictadura, tan inaudit, tan ferotge, tan salvatge, que solament es concep en la pensa ennuvolada per l'odi d'un boig o en els procediments bàrbars de les tribus salvatges.

«O tornen els vostres marits, pares i germans i no els passarà res si es presenten amb armes, o sereu llançades de les vostres llars» — els digueren a les dones i nens.

I com que no es presenten, com que els homes no volen tornar perquè saben, per haver escarmentat en els altres, que el lliurament als rebels implica inexorablement la pèrdua de la vida, dones i nens són arrencats de llurs cases i llançats dels pobles on nasqueren i visqueren, expulsant-los a través de les línies de foc.

Tots els dies, tristes caravanes avancen trèmuls d'espant, escurixides d'horror travessant les avançades dels fronts. Són les dones i nens, entre els quals figuren criatures de pocs mesos i velles, que, forçades a abandonar les seves llars, són obligades en exode dramàtic a aquest pelegriatge de dolor, a aquest trànsit inhumà.

El tràfec d'éssers en aquestes condi-

cions de crueltat inexplicable és diari, i començà el dia 8 de febrer.

No transcrivim la relació de totes les dones i nens expulsats fins ara per no allargar excessivament les proporcions de la present publicació. No obstant, per donar una prova d'això que afirmem, reproduïm a continuació, presa del diari *Euzkadi*, la llista de dones i nens expulsats el dia 10 de febrer del 1937:

«Ahir al matí foren expulsats de Motriko, pels feixistes espanyols, les següents persones:

Asunción de Lopetegui Oyarzabal, de 36 anys; filla, Maria Milagros Arrieta, de 10 anys.

Eusebia de Berakoetxea Bengoetxea, de 37 anys; filla, Irene Garcia, de 3 anys.

Josefa de Osa Egaña, de 48 anys; filles: Maria Jesús e Izaskun Usobiaga, de 8 i 4 anys.

Carmen Martínez Pérez, de 32 anys; fills: Consuelo i Manolo Jepe, de 5 i 3 anys.

Maria de Bollein Balentziaga, de 33 anys, amb Miren Arantzazu de Urresti Bollain, de 4 mesos.

Araceli Martínez Pérez, de 41 anys. Josefa Galdotz Zabaleta, de 22 anys, amb un fill, Iñaki de Aguirregomez-korta, de 3 anys.

Vicenta de Oyarzabal Etxeberria, de 34 anys; fill, Rufo Ribano, d'un any.

Paula de Mendizabal Laskurain, de 32 anys; fills: Ignacio, Luis i Jon de Zendoia, de 12, 6 i 2 anys.

Maria de Barrenetxea Galdotz, de 32 anys.

Magdalena Lizardi Itzaguirre, de 30 anys; fills: Magdalena, Iñaki, Martín, Bernardín, Jon i Xabier de Arrizabala Lizardi, de 16, 13, 5 i 2 anys.

Basilisa de Aranberri Itziar, de 38 anys; fills: Maria Fermina, Mateo, Nazario, José i Luis de Oyartzabal, de 16, 15, 13, 10 i 6 anys.

Purificación de Sustaeta Olabe, de 47 anys; fills: Lore, Aniceto, Modesto i Francisca, de 19, 10, 7 i 6 anys.

Martina de Balaustegi Baldor, de 38 anys; fills: Miren, Lore, Josue, José Luis, Josu, Narciso, Sabin, Garbiñe i Miren de Andonegui, de 16, 15, 13, 10, 9, 7, 3 i 2 anys.

Romualda de Burgaña Furundarena, de 30 anys; fill, Joseba de Basterrechea, de 5 mesos.

Juana de Belaustegi Sustaeta, de 25 anys; fills: Jokin i Edurne de Egurbide, de 3 i 1 anys.

Luisa de Larrañaga Zenekorta, de 28 anys; fill, Isidro de Altube, de 3 anys.

Ramona de Egurbide Basurto, de 27 anys; filla, Edurne de Burgaña, de 3 anys.

Jacinta de Altuna Urkiri, de 32 anys; fill, Germán de Bastida, de 20 mesos.

Irene de Etxabe Leona, de 30 anys; fills: Eugeni, Iñaki i Itziar de Egurbide, de 3, 2 i 1 anys.

Justina de Masetu Azkarraga, de 33 anys; fills: Edurne i Eli de Arrieta, de 5 i 3 anys.

Luisa de Agirrebengoa Basurko, de 33 anys; fills: Maria Angeles, Ibon i Joseba, de 7, 5 i 9 anys.

Demetrio de Isusi Aizpurua, de 56 anys; fills: Carolina, Inés, Maria Miguel, Lorenzo i Lucía Garcia, de 24, 22, 19, 16 i 14 anys.

Eusebia de Bereistain Esnaola, de 28 anys; filla, Amaya de Saiztarvitória, de 2 anys.

Concepción de Esnaola Beristain, de 36 anys; fills: Pedro, Maria Belén, Milagros i José Maria de Ironto, de 12, 10, 7 i 4 anys.

Benita de Zubikarai Ikarán, de 27 anys; fill, Evaristo Martínez, de 5 anys.

Ramona de Ikarán Barrenetxea, de 56 anys; fill, Manuel de Esgarai Ikarán, de 19 anys.

Maria de Esgarai Ikarán, de 25 anys; fill, Leonardo de Zenekorta, de 3 mesos.

Juanita de Andonegi Barrenetxea, de 32 anys; fills, Luis i Bonifacio de Alberdi, de 12 i 7 anys.

Soledad de Uranaga Alberdi, de 25 anys.

Maria de Osa Amutxategi, de 36 anys; fills: Antonio, Reyes i Esteban Sánchez, de 17, 13 i 5 anys.

Benita de Ituarte, de 17 anys.

Dominica de Zubigarai Angiritxea, de 23 anys; filla, Maria Dolores de Yurrita, de 9 mesos.

Els expulsats d'Elgoibar i Altzola. «Ahir tingué lloc la tercera tanda d'expulsions d'Elgoibar. Afectà les següents «emakumes» i «emetus»:

Maria de Jauregi, de 26 anys, amb fill de 3 anys, de Elgoibar.

Teresa de Untzeta, de 43 anys, d'Elgoibar.

Rufina de Urreta Garate, de 29 anys, amb dos fills de 7 i 5 anys, d'Elgoibar.

Pepita de Untzeta, de 32 anys, amb tres filles de 6, 5 i 1 anys.

Paulina de Jubita, de 38 anys, d'Elgoibar, amb dos fills d'11 i 10 anys.

Després d'Azkoitia, Elgoibar, Cestona i Motriko, ha seguit Altzola. També en aquesta pacífica vila guipuscoana els feixistes espanyols han donat complida prova de llurs sentiments inhumans i de llur odi insuperable.

Heus ací la relació de les persones expulsades ahir:

Higinia d'Agirrezabala, de trenta-dos anys, d'Altzola, amb dos fills de sis i dos anys.

Elionor d'Olaizola, de trenta anys, d'Altzola.

Dominga de Lariz, de cinquanta-cinc anys, d'Altzola.

Benita de Bernedo, de dinou anys, d'Altzola, amb una nena de cinc mesos.

Justa de Garate Zelaya, de trenta anys, d'Altzola, amb dos fills de cinc i tres anys.

Tant les d'Elgoibar com les d'Altzola efectuaren el viatge a peu des de la primera de les dites localitats, per la via, fins a prop de Maltzaga, on foren vistes pels nostres gudarís i ateses convenientment.

Estigueren a Eibar i més tard arribaren a Bilbao, on per mitjà dels organismes oficials, foren ateses igual que les de Motriko.»

El dia 12 de febrer, entre els 158 dones i nens expulsats de Guipúscoa, hi havia la velleta d'Ondarroa Justina Berridi Iturria, de noranta-set anys d'edat, a la qual feren recórrer a peu vuit quilòmetres...

I cada dia continua aquest tràfic humà, tan inhumà...

RELACIO D'ALGUNES DE LES DONES EXPULSADES

Volem recollir aquí, com a apítol final de la present publicació, part d'algunes de les relacions fetes per les víctimes d'aquesta bàrbara persecució desfermada pels rebels contra éssers innocents.

Per ells s'adverteix que la gent de l'ex-general Franco crebanta el dret de propietat que diuen defensar, així com també atempten contra la família en despollar dels seus béns i mitjans de vida els que en posseeixen en llurs pobles, i en separar les mares de llurs fills, nens alguns d'ells de pocs anys, i joves de llurs velletes mares, germans de llurs germanes, dones de llurs marits...

Exposarem a continuació alguns — molt pocs — dels nombrosos casos que podríem referir, per demostrar-ho:

a) Existeix el cas d'un matrimoni, pares, d'onze fills, sis barons i cinc fembres. Els vells pares han estat expulsats del caseriu on vivien en companyia de nou dels seus onze fills (cinc fembres i quatre barons), perquè un fill de vint-i-tres anys s'havia allistat voluntàriament a les Milícies populars per defensar les llibertats ciutadanes; en canvi a un altre fill de vint-i-sis anys, germà dels anteriors, se l'obligà a romandre al poble d'on s'expulsaven tots els seus familiars, per a ésser enrolat a la força a les files de l'exèrcit rebel.

I aquesta família hagué de deixar al caseriu d'on era expulsada, els mobles, els útils de llaurar, el bestiar, la collita recollida i sembrada, tot el qual és valorat en més de 10.000 pessetes.

Se'ls forçà a venir al territori sotmès al Govern d'Euzkadi, i els digueren que aquí estaven mancats de tot el més indispensable per al proveïment de la població, i que la fam imperava fins a l'extrem de desesperació, que a Bilbao la gent s'alimentava amb rates. Se'ls digué també que la vida a Bilbao era impossible a causa de les tràgiques dissensions entre els anarquistes i els sindicalistes, dirimides cada dia a trets pels carrers.

b) Un altre cas és el de la dona, mare d'una criatura de tres mesos, que hagué d'abandonar-la a la cura de la seva tia, perquè només li donaren mitja hora de temps per preparar el seu forçat viatge d'abandonament de la seva llar, i la tendra criatura estava malalta. Aquesta dona comptava també al seu poble amb mitjans propis de subsistència, per ésser propietària del negoci d'un establiment de menjars. Hagué de deixar-ho tot. Tot el que li quedava d'anteriors despulles, car ja en diverses ocasions l'havien obligada a

(Segueix a la pàg. 11)

(1) Vei's el començament d'aquesta informació als números 416 i 417.